

I

(Seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2016/399,**9. märts 2016,****mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad)****(kodifitseeritud tekst)**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 77 lõike 2 punkte b ja e,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽¹⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 562/2006 ⁽²⁾ on korduvalt oluliselt muudetud ⁽³⁾. Selguse ja otstarbekuse huvides tuleks nimetatud määrus kodifitseerida.
- (2) Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 77 lõike 2 punkti e alusel on meetmete vastuvõtmine, et tagada igasugune kontrolli puudumine isikute suhtes sisepiiride ületamisel, osa liidu eesmärgist luua sisepiirideta ala, kus on tagatud isikute vaba liikumine, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 26 lõikes 2.
- (3) Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 67 lõikele 2 peavad sellise ala loomisega, kus isikud võivad vabalt liikuda, kaasnema kõrvalmeetmed. Sellist meetet kujutab endast ELi toimimise lepingu artikli 77 lõike 1 punktis b sätestatud ühtne välispiiride ületamise poliitika.
- (4) Ühismeetmed seoses isikutepoolse sisepiiride ületamisega ja välispiirikontrolliga peaksid kajastama liidu raamistikku inkorporeeritud Schengeni *acquis*'d, eelkõige 14. juuni 1985. aasta konventsiooni, millega rakendatakse Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel sõlmitud Schengeni lepingut kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta nende ühispiiridel, ⁽⁴⁾ ja ühise käsiraamatu ⁽⁵⁾ asjakohaseid sätteid.
- (5) Ühised eeskirjad isikute üle piiri liikumise kohta ei sea kahtluse alla ega mõjuta vaba liikumise õigust, mis on liidu kodanikel ja nende pereliikmetel ning sellistel kolmandate riikide kodanikel ja nende pereliikmetel, kes omavad ühelt poolt liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt selliste kolmandate riikide vaheliste kokkulepete alusel liidu kodanikega samaväärseid vaba liikumise õigusi.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi 2. veebruari 2016. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 29. veebruari 2016. aasta otsus.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määrus (EÜ) nr 562/2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad) (ELT L 105, 13.4.2006, lk 1).

⁽³⁾ Vt IX lisa.

⁽⁴⁾ EÜT L 239, 22.9.2000, lk 19.

⁽⁵⁾ EÜT C 313, 16.12.2002, lk 97.

- (6) Piirikontroll ei ole üksnes nende liikmesriikide huvides, kelle välispiiril seda teostatakse, vaid kõigi liikmesriikide huvides, kes on kaotanud piirikontrolli sisepiiridel. Piirikontroll peaks aitama vältida ebaseadusliku sisserände ja inimkaubandusega ning vältida ohtu liikmesriikide sisejulgeolekule, avalikule korrale, rahvatervisele ja rahvusvahelistele suhetele.
- (7) Kontrollle piiril tuleks teostada inimväärikust täielikult austades. Piirikontrolli tuleks teostada professionaalselt ja lugupidaval viisil ning see peaks olema proportsionaalne taotletavate eesmärkidega.
- (8) Piirikontroll hõlmab lisaks piiripunktis toimuvale isikute kontrollimisele ja piiripunktide vahelisele patrull- ja vaatlustegevusele ka sisejulgeolekuriskide ning välispiiride julgeolekut mõjutada võivate ohtude analüüsimist. Seepärast on vaja kehtestada piiripunktides toimuvaid kontrolle ning patrull- ja vaatlustegevust reguleerivad tingimused, kriteeriumid ja üksikasjalikud eeskirjad, sealhulgas Schengeni infosüsteemist (SIS) päringute tegemise kord.
- (9) On vaja ette näha eeskirjad, mis käsitlevad lühiajalise liidus viibimise lubatud pikkuse arvutamist. Selged, lihtsad ja ühtlustatud eeskirjad kõigis kõnealust küsimust käsitlevates õigusaktides oleksid kasuks nii reisijatele kui ka viisaside väljastavatele ja piirivalveasutustele.
- (10) Ainult sõrmejälgede kontrolli põhjal saab olla kindel, et Schengeni alale siseneda sooviv isik on see isik, kellele viisa on välja antud, seetõttu tuleks kehtestada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 767/2008 ⁽¹⁾ ette nähtud viisainfosüsteemi (VIS) kasutamine välispiiridel.
- (11) Käesolevas määruses sätestatud kolmandate riikide kodanike sisenemise tingimuste täitmise kontrollimiseks ja oma ülesannete edukaks täitmiseks peaks piirivalve kasutama kogu kättesaadavat teavet, sealhulgas VISi andmeid.
- (12) Et ei välditaks selliseid piiripunkte, kus VIS on kasutusel, ning VISi tõhususe tagamiseks on VISi ühtne kasutamine välispiiril asuvates piiripunktides eriti oluline, kui kontrollitakse isikuid territooriumile sisenemisel.
- (13) Korduvate viisataotluste puhul on asjakohane VISis salvestatud esimese viisataotluse biomeetrilisi andmeid taaskasutada ja kopeerida, seetõttu peaks VISi kasutamine välispiiril territooriumile sisenevaid isikuid kontrollides olema kohustuslik.
- (14) VISi kasutamine peaks hõlmama süstemaatilist otsingute tegemist VISist viisakleebise numbri alusel koos sõrmejälgede kontrolliga. Arvestades aga selliste otsingute võimalikku mõju ooteajale piiripunktides, peaks üleminekuajal olema võimalik erandkorras ja rangelt määratletud juhtudel teha VISis päringuid sõrmejälgede süstemaatilise kontrollita. Liikmesriigid peaksid tagama, et seda erandit kasutatakse üksnes juhul, kui sellekohased tingimused on täielikult täidetud ning et selle erandi kohaldamise kestus ja sagedus üksikutes piiripunktides on rangelt minimaalne.
- (15) Selleks et vältida liigset ooteaega piiripunktis, tuleks välispiiril teostatavat kontrolli leevendada erandlike ning ettenägematute asjaolude korral. Korrapäraselt templete löömine kolmandate riikide kodanike dokumentidesse jääb piiril kontrollide leevendamise korral kohustuslikuks. Dokumendi tembeldamine võimaldab kindlalt tuvastada piiri ületamise kuupäeva ja koha, ilma et iga juhtumi korral oleks kindlaks tehtud, kas kõik nõutavad reisidokumendi kontrollimeetmed on rakendatud.
- (16) Selleks et vähendada liidu vaba liikumise õigust omavate isikute ooteaega, tuleks võimaluse korral seada piiripunktides sisse eraldi read, mis oleksid kõikides liikmesriikides märgistatud ühtse tähistusega. Eraldi read tuleks sisse seada ka rahvusvahelistes lennujaamades. Asjakohasel juhul ja kui kohalikud olud seda võimaldavad, võiksid liikmesriigid kaaluda eraldi ridade sisseseadmist mere- ja maismaapiiripunktides.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 767/2008, mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikidevahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta (VIS määrus) (ELT L 218, 13.8.2008, lk 60).

- (17) Liikmesriigid peaksid tagama, et kontrollimise kord ei tõkestaks välispiiridel oluliselt kaubandust ega sotsiaalset ja kultuurialast lävimist. Selleks peaksid nad kasutama piisavalt töötajaid ja ressursse.
- (18) Liikmesriigid peaksid määrama vastavalt oma siseriiklikule õigusele siseriikliku teenistuse või teenistused, kes vastutavad piirikontrollikohustuste täitmise eest. Kui ühes liikmesriigis vastutab selle eest mitu teenistust, peaks nende vahel toimuma tihe ja pidev koostöö.
- (19) Liikmesriikide vahelist piirikontrolliga seotud operatiivkoostööd ja -abi peaks juhtima ning kooskõlastama Euroopa Liidu Liikmesriikide Välispiiril Tehtava Operatiivkoostöö Juhtimise Euroopa Agentuur („agentuur“), mis on asutatud nõukogu määrusega (EÜ) nr 2007/2004 ⁽¹⁾.
- (20) Käesolev määrus ei piira üldiste politseikohustuste täitmisel teostatavaid kontrolle ega julgeoleku eesmärgil läbiviidavaid isikukontrolle, mis on samaväärsed siseriiklikel lendudel toimuva kontrolliga, liikmesriikide võimalust viia kooskõlas nõukogu määrusega (EMÜ) nr 3925/91 ⁽²⁾ läbi erakorralisi pagasikontrolle ega siseriiklikku õigust reisidokumentide või isikut tõendavate dokumentide kaasaskandmise kohta ega nõuet, mille kohaselt peavad isikud teavitama pädevaid asutusi oma viibimisest asjaomase liikmesriigi territooriumil.
- (21) Alal, kus isikud võivad vabalt liikuda, peaks piirikontrolli taaskehtestamine sisepiiridel kujutama endast erandit. Piirikontrolli ei peaks teostama ega formaalsusi kehtestama üksnes sel põhjusel, et toimub sellise piiri ületamine.
- (22) Liidu suurimate saavutuste hulka kuulub sellise ala loomine, kus isikud saavad vabalt liikuda üle sisepiiride. Sisepiiridel piirikontrollita ala puhul tuleb olukorras, kus selle ala või selle osade või ühe või mitme liikmesriigi avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardab tõsine oht, reageerida ühiselt, võimaldades erandjuhtudel ajutiselt taaskehtestada sisepiirikontrolli, ilma et see kahjustaks isikute vaba liikumise põhimõtet. Arvestades mõju, mida sellised viimase abinõuna võetavad meetmed võivad avaldada isikutele, kellel on õigus liikuda kõnealusel sisepiirikontrollita alal, tuleks ette näha selliste meetmete taaskehtestamise tingimused ja menetlused, mis tagavad meetmete erakorralisuse ja proportsionaalsuse põhimõtte austamise. Selliste meetmete ajutise taaskehtestamise ulatus ja kestus peaksid olema üksnes sellised, mis on minimaalselt vajalikud avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardavale tõsisele ohule reageerimiseks.
- (23) Kuna sisepiirikontrolli ajutine taaskehtestamine mõjutab isikute vaba liikumist, tuleks kõik sisepiirikontrolli taaskehtestamisega seotud otsused teha ühiselt kokku lepitud kriteeriumide kohaselt ning neist tuleks nõuetekohaselt teavitada komisjoni või neid peaks soovitada liidu institutsioon. Igal juhul peaks sisepiirikontrolli taaskehtestamine olema erand ning see peaks toimuma vaid viimase abinõuna, rangelt piiratud ulatuses ja ajavahemikuks, lähtudes konkreetsetest objektiivsetest kriteeriumitest ja kõnealuse meetme vajalikkuse hindamisest, mille üle tuleks teostada järelevalvet liidu tasandil. Kui avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardav tõsine oht nõuab kiireloomuliste meetmete võtmist, peaks liikmesriigil olema õigus taaskehtestada oma sisepiiridel piirikontroll kuni kümneks päevaks. Kõnealuse ajavahemiku pikendamise üle tuleb teostada järelevalvet liidu tasandil.
- (24) Sisepiirikontrolli taaskehtestamisel tuleks kaaluda selle vajalikkust ja proportsionaalsust sellise avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardava ohu suhtes, mis tekitab vajaduse kontrolli taaskehtestamiseks, ning samuti tuleks kaaluda alternatiivseid meetmeid, mida oleks võimalik võtta liikmesriigi või liidu või mõlema tasandil, ning sellise kontrolli mõju isikute vabale liikumisele sisepiirikontrollita alal.
- (25) Sisepiirikontrolli taaskehtestamine võib olla erandjuhtudel vajalik, kui sisepiirikontrollita ala või riigi avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardab tõsine oht, mis tuleneb eelkõige terroriaktidest või ähvardustest, või oht, mis on seotud organiseeritud kuritegevusega.

⁽¹⁾ Nõukogu 26. oktoobri 2004. aasta määrus (EÜ) nr 2007/2004 Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri asutamise kohta (ELT L 349, 25.11.2004, lk 1).

⁽²⁾ Nõukogu 19. detsembri 1991. aasta määrus (EMÜ) nr 3925/91 ühendusesiseseid lende tegevate isikute salongi- ja registreeritud pagasi ning ühendusesiseseid merereise tegevate isikute pagasi suhtes kohaldatavate kontrollide ja formaalsuste lõpetamise kohta (EÜT L 374, 31.12.1991, lk 4).

- (26) Rännet ja olukorda, kus välispiiri ületab korraga palju kolmandate riikide kodanikke, ei tuleks iseenesest pidada ohuks avalikule korrale või sisejulgeolekule.
- (27) Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt tuleb isikute vaba liikumise aluspõhimõttest tehtavat erandit tõlgendada kitsalt ning avaliku korra kontseptsioon eeldab, et olemas on tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine oht, mis kahjustab mõnda ühiskonna põhihuvi.
- (28) Tuginedes senisele kogemusele sisepiirikontrollita ala toimimise vallas, võib komisjon Schengeni *acquis'* järjepideva rakendamise tagamisele kaasa aitamiseks koostada suunised sisepiirikontrolli taaskehtestamise kohta juhtudel, mis nõuavad sellise meetme rakendamist ajutiselt, ning juhtudel, kui on vaja viivitamata tegutseda. Kõnealused suunised peaksid sisaldama selgeid näitajaid, mis aitavad hinnata, millised asjaolud võivad kujutada endast tõsist ohtu avalikule korrale või sisejulgeolekule.
- (29) Kui hindamisaruandes, mis koostatakse nõukogu määruse (EL) nr 1053/2013 ⁽¹⁾ kohaselt, on esile toodud tõsised puudused välispiiride kontrollimisel, ning selleks et tagada kõnealuse määruse kohaselt vastu võetud soovitude täitmine, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, et soovitada hinnataval liikmesriigil võtta teatavaid erimeetmeid, näiteks kasutada Euroopa piirivalverühmi, esitada strateegilisi kavasid või sulgeda viimase abinõuna ja arvestades olukorra tõsidust, konkreetne piiripunkt. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ⁽²⁾. Kõnealuse määruse artikli 2 lõike 2 punkti b alapunkti iii kohaselt kohaldatakse kontrollimenetlust.
- (30) Teatavatel sisepiiridel võib piirikontrolli ajutine taaskehtestamine liidu tasandi erimenetlusega olla erandjuhtudel ja viimase abinõuna põhjendatud ka juhul, kui määruse (EL) nr 1053/2013 artiklite 14 ja 15 kohase range hindamisprotsessi raames on tuvastatud välispiirikontrolliga seotud tõsised ja järjepidevad puudused, mis seavad ohtu sisepiirikontrollita ala üldise toimimise ning kui need asjaolud kujutavad endast tõsist ohtu avalikule korrale või sisejulgeolekule sisepiirikontrollita alal või selle osades. Sellist teatavatel sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise erimenetlust võib samadel tingimustel kohaldada ka juhul, kui hinnatav liikmesriik on tõsiselt eiranud oma kohustusi. Kuna teatavatel sisepiiridel kontrolli taaskehtestamine, mis puudutab riikide täitev- ja rakendamisvolitusi sisepiirikontrolli valdkonnas, on poliitiliselt tundlik, tuleks nõukogule anda rakendamisvolitused komisjoni ettepanekul soovitude vastuvõtmiseks kõnealuse liidu tasandi erimenetluse alusel.
- (31) Enne kui võetakse vastu mis tahes soovitus teatavatel sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise kohta, tuleks aegsasti ja põhjalikult kaaluda võimalust kasutada tekkinud olukorra lahendamiseks muid meetmeid, mis muu hulgas hõlmavad selliste liidu organite, asutuste ja ametite nagu agentuur või nõukogu otsusega 2009/371/JSK ⁽³⁾ asutatud Euroopa Politseiameti (Europol) kaasamist ning tehnilise või rahalise abi meetmeid liikmesriigi, liidu või mõlema tasandil. Tõsise puuduse avastamise korral võib komisjon kasutada rahalisi abimeetmeid asjaomase liikmesriigi abistamiseks. Komisjoni ja nõukogu soovitud peaksid lisaks põhinema tõendatud teabel.
- (32) Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, mis on seotud vajadusega pikendada sisepiiridel piirikontrolli, ning kui tungiv kiireloomulisus seda nõuab, peaks komisjonil olema võimalus võtta vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.
- (33) Konkreetseid meetmeid, mis võetakse välispiirikontrolliga seotud tõsiste puuduste korral, ning erimenetlus, mida kohaldatakse käesolevas määruses sätestatud erandjuhtudel, kui sisepiirikontrollita ala üldine toimimine on ohustatud, peaksid põhinema määruse (EL) nr 1053/2013 artiklites 14 ja 15 osutatud hindamisaruannetel ja soovitudel. Liikmesriigid ja komisjon viivad ühiselt läbi regulaarseid, objektiivseid ja erapooletuid hindamisi käesoleva määruse

⁽¹⁾ Nõukogu 7. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 1053/2013, millega kehtestatakse hindamis- ja järelevalvemehhanism Schengeni *acquis'* kohaldamise kontrollimiseks ja tunnistatakse kehtetuks täitevkomitee 16. septembri 1998. aasta otsus, millega luuakse Schengeni hindamis- ja rakendamiskomitee (ELT L 295, 06.11.2013, lk 27).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

⁽³⁾ Nõukogu 6. aprilli 2009. aasta otsus 2009/371/JSK, millega asutatakse Euroopa Politseiamet (Europol) (ELT L 121, 15.5.2009, lk 37).

nõuetekohase kohaldamise kontrollimiseks ning komisjon koordineerib neid hindamisi tihedas koostöös liikmesriikidega. Hindamismehhanism hõlmab järgmisi elemente: mitmeaastased ja iga-aastased hindamisprogrammid, komisjoni esindajatest ja liikmesriikide määratud ekspertidest koosneva väikese rühma ettetatamata kohapealsed kontrollkäigud, komisjoni poolt vastu võetud hindamistulemuste aruanded ning nõukogu poolt komisjoni ettepanekul vastu võetud soovitusel puuduste kõrvaldamiseks võetavate parandusmeetmete kohta, asjakohased järelmeetmed, järelevalve ja aruandlus.

- (34) Kuna määruse (EÜ) nr 562/2006 ja selle hilisemate muudatuste eesmärgi, nimelt isikute üle piiri liikumise suhtes kohaldatavate eeskirjade kehtestamine, ei suutnud liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga sai seda paremini saavutada liidu tasandil, võis liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei läinud kõnealune määrus ja selle hilisemad muudatused nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (35) Komisjonil peaks olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, mis käsitlevad patrull- ja vaatlustegevust reguleerivaid lisameetmeid ning käesoleva määruse lisadesse tehtavaid muudatusi. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil. Delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel ja koostamisel peaks komisjon tagama asjaomaste dokumentide sama- ja õigeaegse ning asjakohase edastamise Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
- (36) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja peetakse eelkõige kinni Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtetest. Seda peaks kohaldama kooskõlas liikmesriikide kohustustega seoses rahvusvahelise kaitsega ja välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõttega.
- (37) Erandina ELi toimimise lepingu artiklist 355 kohaldatakse käesolevat määrust Prantsusmaa ja Madalmaade puhul üksnes nende riikide Euroopas asuvate territooriumite suhtes. See ei mõjuta Ceuta ja Melilla suhtes kohaldatavat erikorda, mis on määratletud lepingus Hispaania Kuningriigi ühinemise kohta konventsiooniga, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut ⁽¹⁾.
- (38) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Arvestades, et käesolev määrus põhineb Schengeni *acquis*’l, otsustab Taani kõnealuse protokolli artikli 4 kohaselt kuue kuu jooksul pärast nõukogu poolt otsuse tegemist käesoleva määruse üle, kas ta rakendab seda oma siseriiklikus õiguses.
- (39) Islandi ja Norra puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*’ sätete edasiarendamist Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise lepingu (viimase kahe riigi osalemiseks Schengeni *acquis*’ sätete rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises) tähenduses ⁽²⁾, mis kuuluvad nimetatud lepingu teatavaid rakenduseeskirju käsitleva nõukogu otsuse 1999/437/EÜ ⁽³⁾ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda.
- (40) Šveitsi puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*’ sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahel allkirjastatud lepingu (Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*’ rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) ⁽⁴⁾ tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2008/146/EÜ ⁽⁵⁾ artikliga 3.
- (41) Liechtensteini puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*’ sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahel allkirjutatud protokolli (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise

⁽¹⁾ EÜT L 239, 22.9.2000, lk 69.

⁽²⁾ EÜT L 176, 10.7.1999, lk 36.

⁽³⁾ Nõukogu 17. mai 1999. aasta otsus 1999/437/EÜ Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu teatavate rakenduseeskirjade kohta nende kahe riigi ühinemiseks Schengeni *acquis*’ sätete rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (EÜT L 176, 10.7.1999, lk 31).

⁽⁴⁾ ELT L 53, 27.2.2008, lk 52.

⁽⁵⁾ Nõukogu 28. jaanuari 2008. aasta otsus 2008/146/EÜ sõlmida Euroopa Ühenduse nimel Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*’ rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (ELT L 53, 27.2.2008, lk 1).

lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis'* rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) ⁽¹⁾ tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2011/350/EL ⁽²⁾ artikliga 3.

- (42) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist, milles Ühendkuningriik ei osale vastavalt nõukogu otsusele 2000/365/EÜ ⁽³⁾. Seetõttu ei osale Ühendkuningriik käesoleva määruse vastuvõtmisel, see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (43) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist, milles Iirimaa ei osale vastavalt nõukogu otsusele 2002/192/EÜ ⁽⁴⁾. Seetõttu ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel, see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (44) Bulgaaria, Horvaatia, Küprose ja Rumeenia puhul on käesoleva määruse artikli 1 esimene lõik, artikli 6 lõike 5 punkt a, III jaotise ning II jaotise ja selle lisade need sätted, mis osutavad SISile ja VISile, sätted, mis põhinevad Schengeni *acquis'*l või on muul viisil sellega seotud vastavalt 2003. aasta ühinemisakti artikli 3 lõike 2, 2005. aasta ühinemisakti artikli 4 lõike 2 ja 2011. aasta ühinemisakti artikli 4 lõike 2 tähenduses,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I JAOTIS

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Sisu ja põhimõtted

Käesoleva määrusega sätestatakse piirikontrolli puudumine isikute suhtes, kes ületavad liidu liikmesriikide vahelisi sisepiire.

Sellega kehtestatakse liidu liikmesriikide välispiire ületavate isikute piirikontrolli reguleerivad eeskirjad.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „sisepiirid“–

- a) liikmesriikide ühised maismaapiirid, sealhulgas jõe- ja järvepiirid;
- b) liikmesriikide vaheliste siselendude lennujaamad;
- c) liikmesriikide mere-, jõe- ja järvesadamad, mille kaudu toimub regulaarne liidusisene parvlaevühendus;

2) „välispiirid“– liikmesriikide maismaapiirid, sealhulgas jõe- ja järvepiirid, merepiirid ning liikmesriikide lennujaamad, jõe-, mere- ja järvesadamad, kui need ei ole sisepiirid;

⁽¹⁾ ELT L 160, 18.6.2011, lk 21.

⁽²⁾ Nõukogu 7. märtsi 2011. aasta otsus 2011/350/EL Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokoll (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis'* rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta, seoses sisepiiridel piirikontrolli kaotamise ja isikute liikumisega (ELT L 160, 18.6.2011, lk 19).

⁽³⁾ Nõukogu 29. mai 2000. aasta otsus 2000/365/EÜ Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis'* sätetes (EÜT L 131, 1.6.2000, lk 43).

⁽⁴⁾ Nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsus 2002/192/EÜ Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis'* sätetes (EÜT L 64, 7.3.2002, lk 20).

- 3) „siselend“– ainult liikmesriikide territooriumilt alanud ja seal lõppev lend, mille vältel ei ole vahemaandumisi kolmanda riigi territooriumil;
- 4) „regulaarne liidusisene parvlaevühendus“– kahe või enama liikmesriigi territooriumil asuva sadama vaheline parvlaevühendus, mille vältel ei randuta üheski väljapoole liikmesriikide territooriumi jäävas sadamas ning mille puhul toimub reisijate ja sõidukite vedu avaldatud graafiku kohaselt;
- 5) „liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavad isikud“–
- a) liidu kodanikud ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 1 tähenduses ja kolmandate riikide kodanikud, kes on vaba liikumise õigust kasutavate liidu kodanike pereliikmed, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/38/EÜ ⁽¹⁾;
- b) mis tahes kodakondsusega kolmandate riikide kodanikud ja nende pereliikmed, kes omavad ühelt poolt liidu ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt selliste kolmandate riikide vahel sõlmitud kokkulepete alusel liidu kodanikega võrdsed vaba liikumise õigusi;
- 6) „kolmanda riigi kodanik“– isik, kes ei ole liidu kodanik ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 1 tähenduses ning kes ei ole hõlmatud käesoleva artikli punktiga 5;
- 7) „isik, kelle kohta on antud hoiatus sisenemise keelamise eesmärgil“– kolmanda riigi kodanik, kelle kohta on Schengeni infosüsteemis (SIS) antud hoiatus vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1987/2006 ⁽²⁾ artiklitele 24 ja 26 ning nimetatud artiklites sätestatud eesmärkidel;
- 8) „piiripunkt“– koht, mille kaudu pädevad asutused lubavad ületada välispiiri;
- 9) „ühine piiripunkt“– liikmesriigi territooriumil või kolmanda riigi territooriumil asuv piiripunkt, kus liikmesriigi ja kolmanda riigi piirivalveametnikud teostavad üksteise järel väljumis- ja sisenemiskontrolli vastavalt oma siseriiklikule õigusele ja kahepoolse kokkuleppe kohaselt;
- 10) „piirikontroll“– vastavalt käesolevale määrusele ja selles sätestatud eesmärkidel piiril teostatav tegevus, mis igast muust põhjusest sõltumata leiab aset ainult piiriületamise kavatsuse või piiriületamise korral ning koosneb kontrollidest ning patrull- ja vaatlustegevusest;
- 11) „kontrollid piiril“– piiripunktis teostatavad kontrollid tagamaks, et isikutel, sealhulgas nende transpordivahenditel ja nende valduses olevatel esemetel võib lubada siseneda liikmesriigi territooriumile või sealt lahkuda;
- 12) „patrull- ja vaatlustegevus“– piiride valvamine piiripunktide vahel ja piiripunktide valvamine väljaspool nende ametlikku lahtiolekuaega selleks, et takistada isikutel kontrolli vältimist piiril;
- 13) „teise astme kontroll“– lisakontroll, mida võib teostada spetsiaalselt selleks ettenähtud kohas eemal kohast, kus kontrollitakse kõiki isikuid (esimese astme kontroll);
- 14) „piirivalveametnik“– vastavalt siseriiklikule õigusele piiripunkti või piirile või selle vahetusse lähedusse määratud ametiisik, kes kooskõlas käesoleva määruse ja siseriikliku õigusega täidab piirikontrolliga seotud ülesandeid;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ), nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, 30.4.2004, lk 77).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1987/2006, mis käsitleb teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi (SIS II) loomist, toimimist ja kasutamist (ELT L 381, 28.12.2006, lk 4).

- 15) „vedaja” – füüsiline või juriidiline isik, kelle ametiks on reisijate vedamine;
- 16) „elamisluba” –
- a) kõik elamisload, mis on liikmesriikide poolt väljastatud vastavalt ühtsele vormile, mis on kehtestatud nõukogu määrusega (EÜ) nr 1030/2002, ⁽¹⁾ ja direktiivi 2004/38/EÜ alusel väljastatud elamisload;
 - b) kõik muud liikmesriigi poolt kolmandate riikide kodanikele väljastatavad dokumendid, millega lubatakse viibida liikmesriigi territooriumil, tingimusel et teave kõnealuste dokumentide kohta on edastatud ja seejärel üldsusele kättesaadavaks tehtud kooskõlas artikliga 39, välja arvatud:
 - i) ajutised load, mis on väljastatud alapunktis a osutatud elamisloa või varjupaiga esmataotluse läbivaatamiseni, ning
 - ii) viisad, mille liikmesriigid on väljastanud vastavalt ühtsele vormile, mis on kehtestatud nõukogu määrusega (EÜ) nr 1683/95 ⁽²⁾;
- 17) „merematkelaev” – vastavalt eelnevalt kavandatud programmile konkreetset reisiplaani järgiv laev, millel on erinevates sadamates läbiviidav turismiürituste programm ning mis tavaliselt ei võta reisi jooksul reisijaid peale ega võimalda neil lahkuda;
- 18) „laevalõbusõit” – lõbusõidulaevade kasutamine sportimise või turismi eesmärkidel;
- 19) „rannapüük” – kalastamine laevadel, mis pöörduvad iga päev või 36 tunni jooksul tagasi liikmesriigi territooriumil asuvasse sadamasse, ilma et nad vahepeal kolmandas riigis asuvates sadamates randuksid;
- 20) „avamerel töötaja” – territoriaalvetes või rahvusvahelise mereõiguse kohaselt liikmesriikide mere majandusliku ainuka-sutusõiguse piirkonnas asuval avamererajatisel töötav isik, kes pöördub regulaarselt meritsi või õhuteed pidi tagasi liikmesriikide territooriumile;
- 21) „oht rahvatervisele” – Maailma Terviseorganisatsiooni rahvusvahelistes tervise-eeskirjades määratletud epideemiaohuga haigused ja muud nakkushaigused või nakkuslikud parasitaarhaigused, kui nende kohta kehtivad liikmesriigi kodanike suhtes kohaldatavad kaitsesätted.

Artikkel 3

Kohaldamisala

Käesolevat määrust kohaldatakse kõigi liikmesriikide sise- või välispiire ületavate isikute suhtes, ilma et see mõjutaks:

- a) liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavate isikute õigusi;
- b) pagulaste ja rahvusvahelist kaitset taotlevate isikute õigusi, eriti seoses välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõttega.

Artikkel 4

Põhiõigused

Käesoleva määruse kohaldamisel toimivad liikmesriigid täielikus kooskõlas asjakohaste liidu õigusaktide, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga („harta”), asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktide, sealhulgas 28. juulil 1951. aastal Genfis vastu võetud pagulasseisundi konventsiooniga („Genfi konventsioon”), rahvusvahelisele kaitsele juurdepääsuga seotud kohustuste, eriti tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttega, ning põhiõigustega. Kooskõlas liidu õiguse üldiste põhimõtetega võetakse käesoleva määruse alusel tehtavad otsused vastu üksikjuhtumipõhiselt.

⁽¹⁾ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1030/2002, millega kehtestatakse ühtne elamisloavorm kolmandate riikide kodanike jaoks (EÜT L 157, 15.6.2002, lk 1).

⁽²⁾ Nõukogu 29. mai 1995. aasta määrus (EÜ) nr 1683/95 ühtse viisavormi kohta (EÜT L 164, 14.7.1995, lk 1).

II JAOTIS

VÄLISPIIRID

I PEATÜKK

Välispiiride ületamine ja sisenemise nõuded

Artikkel 5

Välispiiride ületamine

1. Välispiire võib ületada ainult piiripunktide kaudu nende kindlaksmääratud lahtiolekuajal. Piiripunktides, mis ei ole avatud 24 tundi ööpäevas, tuleks lahtiolekuajad selgelt ära märkida.

Liikmesriigid edastavad oma piiripunktide loetelu komisjonile vastavalt artiklile 39.

2. Erandina lõikest 1 võib lubada kõrvalekaldumist kohustusest ületada välispiire ainult piiripunktide kaudu nende kindlaksmääratud lahtiolekuajal:

a) üksikisikute või rühmade puhul, kui on tegemist erivajadusega välispiiride erakorraliseks ületamiseks väljaspool piiripunkte või kindlaksmääratud lahtiolekuagadest erineval ajal, tingimusel et neil on siseriikliku õigusega nõutavad load ja et toimuv ei ole vastuolus liikmesriikide avaliku korra ja sisejulgeoleku huvidega. Liikmesriigid võivad näha kahepoolsete kokkulepetega ette asjaomase erikorra. Siseriiklikes õigusaktides ja kahepoolsetes kokkulepetes sätestatud üldisi erandeid käsitlev teave edastatakse vastavalt artiklile 39 komisjonile;

b) üksikisikute või rühmade puhul ettenägematu hädaolukorra puhul;

c) vastavalt artiklites 19 ja 20 sätestatud erieeskirjadele koostoimes VI ja VII lisaga.

3. Ilma et see piiraks lõikes 2 sätestatud erandeid või liikmesriikide rahvusvahelise kaitsega seotud kohustusi, kehtestavad liikmesriigid vastavalt oma siseriiklikule õigusele karistused välispiiride ebaseadusliku ületamise eest väljaspool piiripunkte ja väljaspool nende kindlaksmääratud lahtiolekuaga. Nimetatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Artikkel 6

Sisenemise nõuded kolmandate riikide kodanikele

1. Kuni 90-päevaseks kavandatud viibimiseks liikmesriikide territooriumil mis tahes 180-päevase ajavahemiku jooksul, mis tähendab igale viibimispäevale eelneva 180-päevase ajavahemiku arvestamist, kehtivad kolmandate riikide kodanikele järgmised territooriumile sisenemise tingimused:

a) neil on kehtiv reisidokument, mis annab kasutajale õiguse piiri ületada ning vastab järgmistele kriteeriumidele:

i) see kehtib vähemalt kolm kuud pärast liikmesriikide territooriumilt lahkumise kavandatavat kuupäeva. Põhjendatud erakorralisel juhul võib sellest nõudest siiski loobuda;

ii) see on väljastatud viimase kümne aasta jooksul;

b) neil on kehtiv viisa, kui see on nõutav vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 539/2001, ⁽¹⁾ välja arvatud juhul, kui neil on kehtiv elamisluba või kehtiv pikaajaline viisa;

c) nad tõendavad kavatsetava viibimise eesmärki ja tingimusi ning neil on piisavalt elatusvahendeid nii kavatsetava viibimise ajaks kui ka tagasipöördumiseks oma päritolumaale või sõiduks kolmandasse riiki, kuhu lubamises nad on kindlad, või nad on võimelised omandama need vahendid seaduslikul teel;

⁽¹⁾ Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta määrus (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (EÜT L 81, 21.3.2001, lk 1).

- d) nende kohta ei ole Schengeni infosüsteemi (SIS) kantud hoiatust sisenemise keelamise eesmärgil;
- e) nad ei ohusta ühegi liikmesriigi avalikku korda, sisejulgeolekut, rahvatervist või rahvusvahelisi suhteid, eelkõige juhul, kui nende kohta pole liikmesriikide siseriiklikesse andmebaasidesse kantud hoiatust sisenemise keelamise eesmärgil samadel põhjustel.

2. Lõike 1 rakendamisel loetakse sisenemiskuupäev esimeseks liikmesriikide territooriumil viibimise päevaks ja väljumiskuupäev viimaseks liikmesriikide territooriumil viibimise päevaks. Liikmesriikide territooriumil viibimise kestuse arvestamisel ei võeta arvesse elamisloa või pikaajalise viisa alusel lubatud viibimisi.

3. Mittetäielik nimekiri nendest täiendavatest dokumentidest, mida piirivalveametnik võib nõuda kolmandate riikide kodanikelt lõike 1 punktis c sätestatud tingimuste täitmise tõendamiseks, on esitatud I lisas.

4. Elatusvahendeid hinnatakse vastavalt viibimise kestusele ja eesmärgile ning arvestades asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide toitulustuse ja majutuse keskmisi hindu, mis määratakse kindlaks säästumajutuse kulumäära korrumtamisel viibitavate päevade arvuga.

Liikmesriikide poolt sätestatud lähtesummad esitatakse komisjonile vastavalt artiklile 39.

Elatusvahendite piisavuse hindamine võib põhineda kolmanda riigi kodaniku valduses oleval sularahal, reisitšekkidel ja krediitkaartidel. Piisavate elatusvahendite tõenduseks võivad samuti olla ülalpidamiskohustuse deklaratsioonid, kui sellised deklaratsioonid on sätestatud liikmesriikide siseriiklikus õiguses, ning siseriiklikus õiguses määratletud vastuvõtja garantiikirjad, kui kolmanda riigi kodanik peatub vastuvõtja juures.

5. Erandina lõikest 1:

- a) kolmanda riigi kodanikul, kes ei täida kõiki lõikes 1 sätestatud tingimusi, kuid kellel on elamisluba või pikaajaline viisa, on lubatud elamisloa või pikaajalise viisa andnud liikmesriigi territooriumile jõudmiseks sõita läbi teiste liikmesriikide territooriumi, välja arvatud juhul, kui liikmesriik, kelle välispiiri ületamist ta taotleb, on kandnud ta oma sisenemiskeeluregistrisse ning keeluga kaasnevad juhised sisenemise või läbisõidu keelamiseks;
- b) kolmandate riikide kodanikele, kes täidavad lõikes 1 (välja arvatud punktis b) sätestatud tingimusi ja kes ilmuvad piirile, võidakse anda luba liikmesriikide territooriumile sisenemiseks, kui viisa väljastatakse piiril vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 810/2009 ⁽¹⁾ artiklitele 35 ja 36.

Liikmesriigid koostavad statistika piiril väljastatud viisade kohta kooskõlas määruse (EÜ) nr 810/2009 artikliga 46 ja nimetatud määruse XII lisaga.

Kui viisat ei ole võimalik kinnitada dokumenti, kinnitatakse see erandkorras eraldi lehele, mis lisatakse dokumenti. Sellisel juhul kasutatakse nõukogu määruses (EÜ) nr 333/2002 ⁽²⁾ sätestatud ühtse vorminguga vormi viisade kinnitamiseks;

- c) kolmanda riigi kodanikel, kes ei täida ühte või mitut lõikes 1 sätestatud tingimust, võib liikmesriik lubada siseneda oma territooriumile humanitaarsetel kaalutlustel, riiklikes huvides või rahvusvaheliste kohustuste tõttu. Kui asjaomase kolmanda riigi kodaniku suhtes on antud lõike 1 punktis d osutatud hoiatus, teavitab talle oma territooriumile sisenemist lubav liikmesriik sellest teisi liikmesriike.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri) (ELT L 243, 15.9.2009, lk 1).

⁽²⁾ Nõukogu 18. veebruari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 333/2002 ühtse vorminguga vormide kohta liikmesriigi väljastatud viisa kinnitamiseks isikutele, kelle reisidokumenti vormi koostav liikmesriik ei tunnusta (EÜT L 53, 23.2.2002, lk 4).

II PEATÜKK

Välispiirikontroll ja sisenemiskeeld

Artikkel 7

Piiril kontrollide teostamine

1. Piirivalveametnikud täidavad oma kohustusi, austades täielikult inimväärikust, eelkõige haavatavate isikute inimväärikust.

Piirivalveametnike poolt oma kohustuste täitmisel võetavad meetmed on proportsionaalsed nimetatud meetmete eesmärkidega.

2. Piiril kontrollide teostamisel ei tohi piirivalveametnikud isikuid diskrimineerida soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.

Artikkel 8

Isikute kontrollimine piiril

1. Välispiiri ületamist kontrollivad piirivalveametnikud. Kontrollimine toimub käesoleva peatüki kohaselt.

Kontroll võib hõlmata ka piiri ületavate isikute transpordivahendeid ja nende valduses olevat pagasit. Kõigi läbivaatuste puhul kohaldatakse asjaomase liikmesriigi õigust.

2. Kõik isikud läbivad minimaalse kontrolli, mille eesmärgiks on teha esitatud reisidokumentide põhjal kindlaks nende isik. Kõnealune minimaalne kontroll koosneb dokumendi seaduslikul valdajal piiriületust lubava dokumendi kehtivuse ning võltsimis- ja järeletegemise tunnuste kiirest ja otsesest kontrollimisest, kasutades vajadusel tehnilisi vahendeid ning teostades asjaomastes andmebaasides päringuid üksnes varastatud, ebaseaduslikult omastatud, kaotatud või kehtetuks tunnistatud dokumentide kohta.

Esimeses lõigus osutatud minimaalset kontrolli kohaldatakse isikute suhtes, kes omavad liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust.

Siiski võivad piirivalveametnikud liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavate isikute minimaalsel kontrollimisel teha pisteliselt päringuid siseriiklikes või Euroopa andmebaasides, et teha kindlaks, et isik ei kujuta tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu liikmesriikide sisejulgeolekule, avalikule korrale, rahvusvahelistele suhetele ega rahvatervisele.

Selliste päringute tulemus ei takista liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavatel isikutel asjaomase liikmesriigi territooriumile sisenemist vastavalt direktiivile 2004/38/EÜ.

3. Kolmandate riikide kodanikel tuleb riiki sisenemisel ja riigist lahkumisel läbida järgnev põhjalik kontroll:
 - a) riiki sisenemisel hõlmab põhjalik kontroll järgmist: artikli 6 lõikes 1 riiki sisenemise kohta sätestatud tingimuste kontrollimist ning kohaldatavuse korral riigis elamist ja kutsealaga tegelemist lubavate dokumentide kontrollimist. See hõlmab järgmiste aspektide üksikasjalikku kontrollimist:
 - i) kolmanda riigi kodanikul piiriületuseks vajaliku kehtiva ning kohaldatavuse korral asjakohast viisat või elamisluba sisaldava dokumendi olemasolu kontrollimist;
 - ii) reisidokumendi põhjalikku uurimist võltsimis- ja järeletegemise tunnuste avastamiseks;
 - iii) asjaomase kolmanda riigi kodaniku reisidokumendil olevate sisenemis- ja väljumistemplete kontrollimist, et sisenemis- ja väljumiskuupäevi võrreldes teha kindlaks, kas isik on juba ületanud liikmesriikide territooriumil maksimaalse lubatud viibimise aja;

- iv) asjaomase kolmanda riigi kodaniku lähte- ja sihtkoha ja kavandatava riigis viibimise eesmärgi kindlakstegemist ning vajaduse korral vastavate tõendavate dokumentide kontrollimist;
 - v) kontrollimist, et asjaomasel kolmanda riigi kodanikul on piisavalt elatusvahendeid kavandatava riigis viibimise aja ning eesmärgi, päritoluriiki tagasipöördumise või transiidi jaoks kolmandasse riiki, kuhu lubamises ta on kindel, või et ta saab sellised vahendid seaduslikult viisil omandada;
 - vi) kontrollimist, et asjaomane kolmanda riigi kodanik, tema transpordivahend ja tema poolt transporditavad esemed ei ohusta tõenäoliselt ühegi liikmesriigi avalikku korda, sisejulgeolekut, rahvatervist ega rahvusvahelisi suhteid. See hõlmab otsest isikute ja vajaduse korral ka esemete kohta kantud andmete ja hoiatuste kontrolli SISist ja siseriiklikest andmebaasidest ning meetmete võtmist selliste hoiatuste esinemise korral;
- b) kui kolmanda riigi kodanikul on artikli 6 lõike 1 punkti b kohane viisa, hõlmab põhjalik kontroll riiki sisenemisel ka viisaomaniku isikusamasuse ja viisa autentsuse kontrollimist, kasutades selleks viisainfosüsteemi (VIS) kooskõlas määruse (EÜ) nr 767/2008 artikliga 18;
- c) erandina võib VISis päringuid teha, kasutades vaid viisakleebise numbrit või kasutades juhuslikkuse alusel viisakleebise numbrit koos sõrmejälgede kontrolliga, kui:
- i) liiklus muutub nii tihedaks, et ooteaeg piiripunktis pikeneb liigselt,
 - ii) kõik ressursid (st töötajad, vahendid ja organisatsioon) on võetud juba kasutusele ning
 - iii) hinnangu põhjal puudub sisejulgeoleku ja ebaseadusliku sisserändega seotud oht.
- Ent igal juhul, kui kaheldakse viisaomaniku isikusamasuses ja/või viisa autentsuses, tehakse VISis päring süstemaatiliselt viisakleebise numbril alusel koos sõrmejälgede kontrolliga.
- Käesolevat erandit võib asjaomasel piiripunktis kohaldada üksnes juhul, kui punktides i, ii ja iii nimetatud tingimused on täidetud;
- d) otsuse teha päringuid VISis vastavalt punktile c võtab vastu piiripunktis vastutav piirivalveametnik või see võetakse vastu kõrgemal tasandil.
- Asjaomane liikmesriik teavitab viivitamatult sellisest otsusest teisi liikmesriike ja komisjoni;
- e) iga liikmesriik edastab Euroopa Parlamendile ja komisjonile üks kord aastas aruande punkti c kohaldamise kohta, milles esitatakse VISis üksnes viisakleebise numbril alusel kontrollitud kolmandate riikide kodanike arv ja punkti c alapunktis i osutatud ooteaja kestus;
 - f) punkte c ja d kohaldatakse maksimaalselt kolm aastat pärast kolme aasta möödumist VISi töölerakendamisest. Komisjon edastab Euroopa Parlamendile ja nõukogule enne punktide c ja d kohaldamise teise aasta lõppu hinnangu nende rakendamise kohta. Nimetatud hinnangu põhjal võib Euroopa Parlament või nõukogu paluda komisjonil esitada asjakohased ettepanekud käesoleva määruse muutmiseks;
 - g) riigist lahkumisel hõlmavad põhjalikud kontrollid järgmist:
 - i) kolmanda riigi kodanikul piiriületuseks vajaliku kehtiva dokumendi olemasolu kontrollimist;
 - ii) dokumendi kontrollimist võltsimis- ja järeletegemise tunnuste avastamiseks;

- iii) võimalusel selle kontrollimist, et kolmanda riigi kodanik ei ohusta ühegi liikmesriigi avalikku korda, sisejulgeolekut ega rahvusvahelisi suhteid;
- h) lisaks punktis g nimetatud kontrollidele võivad põhjalikud kontrollid riigist lahkumisel hõlmata ka järgmist:
- i) isikul kehtiva viisa olemasolu kontrollimist, kui viisa on nõutav vastavalt määrusele (EÜ) nr 539/2001, välja arvatud juhul, kui isikul on kehtiv elamisluba; selline kontroll võib hõlmata ka VISis päringu tegemist kooskõlas määruse (EÜ) nr 767/2008 artikliga 18;
 - ii) liikmesriikide territooriumil lubatud viibimise maksimumkestuse mitteületamise kontrollimist;
 - iii) isikute ja esemete kohta SISI ja siseriiklikesse andmebaasidesse kantud hoiatuste kontrollimist;
- i) selliste isikute tuvastamiseks, kes ei täida või enam ei täida liikmesriikide territooriumile sisenemise, seal viibimise või elamise tingimusi, võib VISis päringuid teha kooskõlas määruse (EÜ) nr 767/2008 artikliga 20.
4. Kui selleks on võimalused olemas ja kui kolmanda riigi kodanik seda nõuab, teostatakse põhjalik kontrollimine mitteavalikus kohas.
5. Ilma et see piiraks teise lõigu kohaldamist, teavitatakse teise astme kontrolli korras põhjalikult kontrollitavaid kolmanda riigi kodanikke sellise kontrolli eesmärgist ja läbiviimise korrast kirjalikult neile arusaadavas keeles või keeles, mille puhul on põhjust eeldada, et isik seda mõistab, või muul tõhusal viisil.
- Kõnealune teave on kättesaadav liidu kõikides ametlikes keeltes ja asjaomase liikmesriigiga piirneva riigi või piirnevate riikide keel(t)es ning selles märgitakse ära, et kolmanda riigi kodanik võib nõuda teise astme kontrolli korras põhjalikku kontrolli teostavate piirivalveametnike nime või ametimärgi numbrit, ning samuti piiripunkti nimi ja piiri ületamise kuupäev.
6. Liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavaid isikuid kontrollitakse vastavalt direktiivile 2004/38/EÜ.
7. Registreeritavat teavet käsitlevad üksikasjalikud eeskirjad on sätestatud II lisas.
8. Juhul kui kohaldatakse artikli 5 lõike 2 punkti a või b, võivad liikmesriigid näha ette erandeid ka käesoleva artikli sätetest.

Artikkel 9

Kontrollide leevendamine piiril

1. Välispiiridel võib kontrolle erakorralistel ja ettenägematutel asjaoludel leevendada. Sellised erakorralised ja ettenägematud asjaolud esinevad siis, kui ettenägematute sündmuste tõttu on piiriliiklus niivõrd intensiivne, et ooteaeg piiripunktis võtab liigselt aega ning kõik töötajate, vahendite ja organisatsiooniga seotud ressursid on ammendatud.
2. Kui kontrolle piiril leevendatakse lõike 1 kohaselt, on riiki sisenevate isikute suhtes teostataval kontrollil põhimõtteliselt eelis riigist lahkuvate isikute kontrollimise ees.

Kontrollide leevendamise otsuse võtab vastu piiripunktis vastutav piirivalveametnik.

Kontrollide leevendamine on ajutine, seda tuleb kohandada selle põhjustanud asjaoludega ning see tuleb kehtestada järkjärguliselt.

3. Isegi kontrollide leevendamise korral löövad piirivalveametnikud templeid kolmandate riikide kodanike reisidokumentidesse nii sisse- kui ka väljasõidul vastavalt artiklile 11.

4. Iga liikmesriik edastab kord aastas Euroopa Parlamendile ja komisjonile aruande käesoleva artikli kohaldamise kohta.

Artikkel 10

Eraldi read ja viitadel esitatav teave

1. Liikmesriigid seavad eelkõige lennujaamades asuvates piiripunktides sisse eraldi read, et kontrollida isikuid vastavalt artiklile 8. Nimetatud read eristatakse üksteisest viitadega, mis kannavad III lisas sätestatud juhiseid.

Liikmesriigid võivad sisse seada eraldi read mere- ja maismaapiiride piiripunktidesse ja piiridele nende liikmesriikide vahel, kes ei kohalda artiklit 22 oma ühistel piiridel. III lisas sätestatud juhiseid kandvaid viitasid kasutatakse, kui liikmesriigid seavad sisse eraldi read nimetatud piiridel.

Liikmesriigid kindlustavad selliste ridade selge märgistamise, kaasa arvatud siis, kui eiratakse lõikes 4 sätestatud eraldi ridade kasutamise eeskirju, et tagada optimaalne piiri ületavate isikute voog.

2. Liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavatel isikutel on õigus kasutada III lisa A-osas esitatud viidaga („EL, EMP, CH“) tähistatud ridasid. Samuti võivad nad kasutada III lisa B1-osas esitatud viidaga („viisa ei ole nõutud“) ja B2-osas esitatud viidaga („kõik reisidokumendid“) tähistatud ridasid.

Need kolmandate riikide kodanikud, kelle suhtes ei kohaldata liikmesriikide välispiiride ületamise korral viisanõuet vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 539/2001, ning need kolmandate riikide kodanikud, kellel on kehtiv elamisluba või pikaajaline viisa, võivad kasutada käesoleva määruse III lisa B1-osas esitatud viidaga („viisa ei ole nõutud“) tähistatud ridasid. Samuti võivad nad kasutada käesoleva määruse III lisa B2-osas esitatud viidaga („kõik reisidokumendid“) tähistatud ridasid.

Kõik teised isikud kasutavad III lisa B2-osas esitatud viidaga („kõik reisidokumendid“) tähistatud ridasid.

Iga liikmesriik esitab esimeses, teises ja kolmandas lõigus osutatud viitade tähistuse sellises keeles või keeltes, mida ta peab asjakohaseks.

III lisa B1-osas esitatud viidaga („viisa ei ole nõutud“) tähistatud eraldi ridade kasutamine ei ole kohustuslik. Liikmesriigid otsustavad vastavalt vajadusele, kas ja millises piiripunktis nad seda võimalust kasutavad.

3. Mere- ja maismaapiiripunktides võivad liikmesriigid jagada sõiduvahendite liikluse eraldi ridadeks väikestele ja rasketele sõidukitele ja bussidele, kasutades selleks III lisa C-osas esitatud viitasid.

Liikmesriigid võivad muuta tähistusi nimetatud viitadel, kui see on asjakohane kohalike olusid silmas pidades.

4. Kui teatavas piiripunktis on liiklusvood ajutiselt ebavõrdsed, võivad pädevad asutused eraldi ridade kasutamise eeskirju kuni sellise ebavõrdsuse kõrvaldamiseni eirata.

Artikkel 11

Reisidokumentide tembeldamine

1. Kolmandate riikide kodanike reisidokumentidesse lüüakse sisenemisel ja väljumisel korrapäraselt templeid. Eelkõige lüüakse sisenemis- ja väljumistempel:

- a) kehtivat viisat sisaldavatesse dokumentidesse, mis võimaldavad kolmandate riikide kodanikel piiri ületada;
- b) dokumentidesse, mis võimaldavad piiri ületada kolmandate riikide kodanikel, kellele liikmesriik väljastab viisa piiril;
- c) dokumentidesse, mis võimaldavad piiri ületada kolmandate riikide kodanikel, kelle suhtes viisanõue ei kehti.

2. Kui kolmandate riikide kodanikud, kes on liidu kodanike pereliikmed ja kelle suhtes kohaldatakse direktiivi 2004/38/EÜ, ei esita kõnealuse direktiiviga ette nähtud elamisluba, tembeldatakse nende reisidokumente riiki sisenemisel ja riigist lahkumisel.

Kui kolmandate riikide kodanikud, kes on liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavate kolmandate riikide kodanike pereliikmed, ei esita direktiiviga 2004/38/EÜ ette nähtud elamisluba, tembeldatakse nende reisidokumente riiki sisenemisel ja riigist lahkumisel.

3. Sisenemis- ega väljumistemplit ei lööda:

- a) nende riigipeade ja kõrgete aukandjate reisidokumentidesse, kelle saabumisest on ametlikult diplomaatiliste kanalite kaudu ette teatatud;
- b) pilooditunnistusse ega lennuki meeskonnaliikmete tõendisse;
- c) nende meremeeste reisidokumentidesse, kes viibivad liikmesriigi territooriumil ainult siis, kui nende laev teeb seal lühiajalise peatuse, ja kui nad viibivad selle sadama piirkonnas, kus nende laev peatub;
- d) nende merematkelaevade meeskonna ja reisijate reisidokumentidesse, mille suhtes ei kohaldata kontrolle piiril vastavalt VI lisa punktile 3.2.3;
- e) dokumentidesse, mis võimaldavad piiri ületada Andorra, Monaco ja San Marino kodanikel;
- f) rahvusvaheliste reisi- ja kaubarongide personali reisidokumentidesse;
- g) nende kolmandate riikide kodanike reisidokumentidesse, kes esitavad direktiiviga 2004/38/EÜ ette nähtud elamisloa.

Erandkorras võib kolmanda riigi kodaniku palvel sisenemis- või väljumistempli jäljendi kandmisest loobuda, kui see võib asjaomasele isikule tõsiselt ebameeldivusi tekitada. Sel juhul tuleb sisenemine või väljumine registreerida eraldi lehel, millele märgitakse nimetatud isiku nimi ja passinumber. Nimetatud leht antakse kolmanda riigi kodanikule. Liikmesriikide pädevad asutused võivad koguda selliste erandjuhtude kohta statistilisi andmeid ja esitada need komisjonile.

4. Templite loomise praktiline kord on sätestatud IV lisas.

5. Võimalusel teavitatakse kolmanda riigi kodanikke piirivalveametnike kohustusest lüüa nende reisidokumenti riiki sisenemisel ja sealt lahkumisel tempel, isegi kui piirikontroll on leevendatud vastavalt artiklile 9.

Artikkel 12

Eeldamine viibimise kestust käsitlevate nõuete osas

1. Kui kolmanda riigi kodaniku reisidokumentis puudub sissesõidutempel, võivad pädevad asutused eeldada, et reisidokumendi omanik ei täida või ei täida enam asjasse puutuvast liikmesriigis kohaldatavaid viibimise kestust käsitlevaid nõudeid.

2. Lõikes 1 esitatud eelduse võib ümber lükata, kui kolmanda riigi kodanik tõendab usaldusväärsete vahenditega, nagu reisipiletite või tõendiga, tema väljaspool liikmesriikide territooriumit viibimise kohta, et ta on täitnud lühiajalise liikmesriikide territooriumil viibimise kestust käsitlevaid nõudeid.

Sellisel juhul:

- a) kui kolmanda riigi kodanik leitakse Schengeni *acquis*'d täielikult kohaldava liikmesriigi territooriumilt, märgivad pädevad asutused kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavaga kolmanda riigi kodaniku reisidokumenti kuupäeva ja koha, millal ja kus on isik ületanud ühe sellise liikmesriigi välispiiri, kes kohaldab Schengeni *acquis*'d täielikult;

- b) kui kolmanda riigi kodanik leitakse sellise liikmesriigi territooriumilt, mille suhtes ei ole vastu võetud 2003. aasta ühinemisakti artikli 3 lõikes 2, 2005. aasta ühinemisakti artikli 4 lõikes 2 ja 2011. aasta ühinemisakti artikli 4 lõikes 2 vaadeldud otsust, märgivad pädevad asutused kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavaga kolmanda riigi kodaniku reisidokumenti kuupäeva ja koha, millal ja kus on isik ületanud sellise liikmesriigi välispiiri.

Lisaks punktides a ja b nimetatud märkimistele võidakse kolmanda riigi kodanikule anda VIII lisas esitatud vorm.

Liikmesriigid teatavad üksteisele ning komisjonile ja nõukogu sekretariaadile oma siseriiklikest tavadest käesolevas artiklis nimetatud märkimise osas.

3. Juhul kui lõikes 1 osutatud eeldust ei lükata ümber, võidakse kolmanda riigi kodanik tagasi saata kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2008/115/EÜ⁽¹⁾ ja nimetatud direktiivi järgivate siseriiklike õigusaktidega.

4. Väljasõidutempli puudumise korral kohaldatakse *mutatis mutandis* lõigete 1 ja 2 asjaomaseid sätteid.

Artikkel 13

Patrull- ja vaatlustegevus

1. Patrull- ja vaatlustegevuse põhieesmärgiks on tõkestada ebaseaduslikku piiriületamist, võidelda piiriülese kuritegevuse vastu ja võtta meetmeid ebaseaduslikult piiri ületanud isikute suhtes. Isik, kes on ületanud ebaseaduslikult piiri ning kellel ei ole õigust viibida asjaomase liikmesriigi territooriumil, peetakse kinni ning tema suhtes rakendatakse menetlusi, järgides direktiivi 2008/115/EÜ.

2. Piirivalveametnikud kasutavad patrull- ja vaatlustegevuseks paikseid üksuseid või patrulle.

Selline patrull- ja vaatlustegevus toimub selliselt, et ära hoida ja takistada isikutel piiripunktides toimuvate kontrollide vältimist.

3. Väljaspool piiripunkte toimuvat patrull- ja vaatlustegevust teostavad piirivalveametnikud, kelle arvu ja kelle kasutatavaid meetodeid kohandatakse olemasolevate või ette nähtavate riskide ja ohtudega. See hõlmab patrull- ja vaatlustegevuse perioodide sagedasi ja ootamatuid muudatusi, nii et ebaseaduslikul piiriületamisel lasuks alati avastamise risk.

4. Patrull- ja vaatlustegevust teostavad paiksed üksused või patrullid, kes täidavad oma kohustusi ringkäike tehes või seades end sisse paikades, mida teatakse või arvatakse olevat tundlikud, ning sellise patrull- ja vaatlustegevuse eesmärk on pidada kinni piiri ebaseaduslikult ületavad isikud. Patrull- ja vaatlustegevust võib teostada ka tehniliste, sealhulgas elektrooniliste vahenditega.

5. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 37 vastu delegeeritud õigusakte, mis sisaldavad patrull- ja vaatlustegevust reguleerivaid lisameetmeid.

Artikkel 14

Sisenemiskeeld

1. Kolmanda riigi kodanikul, kes ei vasta kõigile artikli 6 lõikes 1 sätestatud tingimustele ja kes ei kuulu artikli 6 lõikes 5 osutatud isikute kategooriatesse, on keelatud siseneda liikmesriikide territooriumile. See ei piira varjupaigaõiguse, rahvusvahelise kaitse ega pikaajaliste viisade väljastamisega seotud erisätete kohaldamist.

2. Sisenemisest võib keelduda üksnes põhjendatud otsusega, milles märgitakse keeldumise täpsed põhjused. Otsuse teeb selleks siseriikliku õiguse alusel volitatud asutus. See jõustub kohe.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, 24.12.2008, lk 98).

Põhjendatud otsus, milles märgitakse keeldumise täpsed põhjused, antakse V lisa B osas esitatud standardvormi kujul, mis täidetakse asutuse või ametiisiku poolt, kes on siseriikliku õiguse alusel volitatud sisenemisest keelduma. Täidetud standardvorm antakse asjaomasele kolmanda riigi kodanikule, kes kinnitab selle vormiga sisenemiskeelu otsuse kättesaamist.

3. Sisenemiskeelu saanud isikutele on õigus otsus edasi kaevata. Edasikaebamine toimub siseriikliku õiguse kohaselt. Samuti antakse kolmanda riigi kodanikule kirjalikult nimekiri kontaktpunktidest, kust on võimalik saada teavet esindajate kohta, kes on pädevad tegutsema kolmanda riigi kodaniku nimel vastavalt siseriiklikule õigusele.

Sellise edasikaebuse esitamine ei peata sisenemiskeelu otsuse kohaldamist.

Ilma et see piiraks siseriikliku õigusega ettenähtud kompensatsiooni kohaldamist, on kolmanda riigi kodanikul õigus sisenemisest keeldunud liikmesriigi poolt kehtetuks tunnistatud sisenemistempli ja mis tahes kehtetuks tunnistamise või lisamise korrigeerimisele, kui edasikaebuse suhtes otsustatakse, et sisenemiskeelu otsus on põhjendamatu.

4. Piirivalveametnikud tagavad, et kolmanda riigi kodanik, keda on keeldutud riiki lubamast, ei sisene asjaomase liikmesriigi territooriumile.

5. Liikmesriigid koguvad statistilisi andmeid sisenemiskeelu saanud isikute arvu, sisenemiskeelu põhjuste, sisenemiskeelu saanud isikute kodakondsuse ja selle kohta, mis liiki piiril (maismaa-, õhu- või merepiir) isikutele ei lubatud siseneda, ning esitavad kõnealused andmed igal aastal komisjonile (Eurostat) kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 862/2007 ⁽¹⁾.

6. Sisenemiskeeldu reguleerivad üksikasjalikud eeskirjad on sätestatud V lisa A osas.

III PEATÜKK

Töötajad ja vahendid piirikontrolli teostamiseks ja liikmesriikide vaheline koostöö

Artikkel 15

Töötajad ja vahendid piirikontrolli teostamiseks

Liikmesriigid rakendavad piisaval hulgal kvalifitseeritud töötajaid ja vahendeid artiklite 7–14 kohaseks piirikontrolli teostamiseks välispiiridel, et tagada tõhus, kõrge ja ühtlase tasemega piirikontroll oma välispiiril.

Artikkel 16

Piirikontrolli teostamine

1. Käesoleva määruse artiklites 7–14 osutatud piirikontrolli teostavad piirivalveametnikud kooskõlas käesoleva määruse sätete ja siseriikliku õigusega.

Nimetatud piirikontrolli teostades jäävad endiseks need piirivalveametnikele siseriikliku õigusega antud volitused kriminaalmenetluse algatamiseks, mis ei kuulu käesoleva määruse kohaldamisalasse.

Liikmesriigid tagavad, et piirivalveametnikeks on spetsiaalse ettevalmistuse ja nõuetekohase väljaõppe saanud professionaalid, ning võtavad seejuures arvesse piirivalveametnike ühiseid põhiõppekavasid, mille on välja töötanud ja kasutusele võtnud määrusega (EÜ) nr 2007/2004 asutatud Euroopa Liidu Liikmesriikide Välispiiril Tehtava Operatiivkoostöö Juhtimise Euroopa Agentuur („agentuur“). Õppekavad sisaldavad eriväljaõpet haavatavate isikute, näiteks saatjata alaealiste ja inimkaubanduse ohvritega seotud olukordade tuvastamiseks ja nende lahendamiseks. Liikmesriigid innustavad agentuuri toetusel piirivalveametnikke õppima keeli, mis on vajalikud nende tööülesannete täitmiseks.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile siseriikliku õiguse alusel piirikontrolli teostamise eest vastutavate siseriiklike teenistuste loetelu vastavalt artiklile 39.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 862/2007, mis käsitleb ühenduse rände- ja rahvusvahelise kaitse statistikat ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 311/76 võõrtöötajaid käsitleva statistika koostamise kohta (ELT L 199, 31.7.2007, lk 23).

3. Tõhusaks piirikontrolliks tagab iga liikmesriik tiheda ja püsiva koostöö kõigi piirikontrolli teostamise eest vastutavate siseriiklike teenistuste vahel.

Artikkel 17

Liikmesriikide vaheline koostöö

1. Liikmesriigid abistavad üksteist ning teevad tihedat ja püsivat koostööd piirikontrolli tõhusaks teostamiseks vastavalt artiklitele 7–16. Nad vahetavad kogu asjakohast teavet.
2. Liikmesriikide vahelist koostööd välispiiride haldamise vallas koordineerib agentuur.
3. Ilma et see piiraks agentuuri volitusi, võivad liikmesriigid jätkata välispiiril operatiivkoostööd teiste liikmesriikide ja/või kolmandate riikidega, sealhulgas kontaktametnike vahetamist, kui selline koostöö täiendab agentuuri tegevust.

Liikmesriigid hoiduvad tegevusest, mis võiks ohustada agentuuri toimimist või tema eesmärkide saavutamist.

Liikmesriigid teatavad agentuurile esimeses lõigus nimetatud operatiivkoostööst.

4. Liikmesriigid näevad ette piirikontrolli eeskirjade ja põhiõiguste alase koolituse. Sellega seoses võetakse arvesse ühiseid õppestandardeid, nagu need on kehtestatud ja edasi arendatud agentuuri poolt.

Artikkel 18

Ühine kontroll

1. Ilma et see piiraks artiklitest 7–14 tulenevat iga liikmesriigi vastutust, võivad liikmesriigid, kes ei kohalda oma ühistel maismaapiiridel artiklit 22, kuni nimetatud artikli kohaldamise kuupäevani kõnealuseid omavahelisi piire ühiselt valvata, millisel juhul tohib isikut kinni pidada ainult üks kord sisenemis- ja väljumiskontrollide teostamiseks.

Selleks võivad liikmesriigid sõlmida omavahel kahepoolseid kokkuleppeid.

2. Liikmesriigid teavitavad komisjoni vastavalt lõikele 1 sõlmitud kokkulepetest.

IV PEATÜKK

Piiril teostatavate kontrollide erieeskirjad

Artikkel 19

Erinevat liiki piiride ja liikmesriikide välispiiride ületamisel kasutatavate erinevat liiki transpordivahenditega seotud erieeskirjad

VI lisas sätestatud erieeskirju kohaldatakse seoses erinevatel piiriliikidel tehtud kontrollide ja erinevate transpordivahenditega, mida kasutatakse piiripunktide läbimiseks.

Nimetatud erieeskirjad võivad sisaldada erandeid artiklitest 5 ja 6 ning artiklitest 8–14.

Artikkel 20

Teatavate isikute kategooriate kontrollimise erieeskirjad

1. VII lisas sätestatud erieeskirju kohaldatakse järgmiste isikute kategooriate kontrollimise suhtes:
 - a) riigipead ja nende delegatsioonide liikmed;
 - b) lennukite piloodid ja muud meeskonnaliikmed;

- c) meremehed;
- d) diplomaatilise passi, ameti- või teenistuspassi omanikud ja rahvusvaheliste organisatsioonide liikmed;
- e) piirialade töötajad;
- f) alaealised;
- g) päästeteenistuse töötajad, politseiametnikud, tuletõrjemeeskonna liikmed ja piirivalveametnikud;
- h) avamerel töötajad.

Nimetatud erieeskirjad võivad sisaldada erandeid artiklitest 5 ja 6 ning 8–14.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile vastavalt artiklile 39 oma välisministeeriumide poolt diplomaatiliste lähetuste ja konsulaaresinduste akrediteeritud liikmetele ning nende pereliikmetele väljastatud kaartide näidised.

V PEATÜKK

Erimeetmed välispiiride kontrolliga seotud tõsiste puuduste korral

Artikkel 21

Välispiiridel kohaldatavad meetmed ja agentuuri toetus

1. Kui määruse (EL) nr 1053/2013 artikli 14 kohaselt koostatud hindamisaruandes on esile toodud tõsised puudused välispiiride kontrollimisel, võib komisjon nimetatud määruse artiklis 15 osutatud soovitude täitmise tagamiseks soovitada rakendusaktiga hinnataval liikmesriigil võtta teatavaid erimeetmeid, mis võivad olla järgmised:

- a) võtta kasutusele Euroopa piirivalverühmad kooskõlas määrusega (EÜ) nr 2007/2004;
- b) esitada agentuurile arvamuse saamiseks riskianalüüsil põhinevad strateegilised kavad, sealhulgas teave töötajate lähetamise ja seadmete kohta.

Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 38 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Komisjon teavitab artikli 38 lõike 1 kohaselt moodustatud komiteed korrapäraselt käesoleva artikli lõikes 1 osutatud meetmete rakendamise edemisest ja nende mõjust tuvastatud puudustele.

Komisjon teavitab sellest ka Euroopa Parlamenti ja nõukogu.

3. Kui lõikes 1 osutatud hindamisaruandes jõutakse järeldusele, et hinnatav liikmesriik eirab tõsiselt oma kohustusi ja peab seega esitama kolme kuu jooksul asjakohase tegevuskava kooskõlas määruse (EL) nr 1053/2013 artikli 16 lõikega 4, ning kui pärast nimetatud kolme kuu möödumist leiab komisjon, et senine olukord jätkub, võib see tuua kaasa käesoleva määruse artiklis 29 sätestatud menetluse kohaldamise, kui kõik kohaldamise tingimused on täidetud.

III JAOTIS

SISEPIIRID

I PEATÜKK

Piirikontrolli puudumine sisepiiridel

Artikkel 22

Sisepiiride ületamine

Sisepiire võib ületada igas kohas, ilma et isikuid, olenemata nende kodakondsusest, piiril kontrollitakse.

*Artikkel 23***Territooriumil toimuvad kontrollid**

Piirikontrolli puudumine sisepiiridel ei mõjuta:

- a) siseriikliku õiguse kohaselt politseikohustuste täitmist liikmesriikide pädevate asutuste poolt, niivõrd kui nimetatud kohustuste täitmine ei oma samaväärset toimet kontrollidega piiril; see kehtib ka piirialadel. Politseikohustuste täitmist esimese lause tähenduses ei või käsitada samaväärsena kontrollide teostamisega piiril, kui:
 - i) politseimeetmete eesmärk ei ole piirikontroll;
 - ii) politseimeetmed põhinevad üldistel politsei andmetel ja kogemusel, mis käsitlevad võimalikke ohte avalikule julgeolekule, ning nende eesmärk on eelkõige vöidelda piiriülese kuritegevusega;
 - iii) politseimeetmed kavandatakse ja teostatakse viisil, mis erineb selgelt välispiiridel teostatavatest korrapärastest isikukontrollidest;
 - iv) politseimeetmed võetakse kohapealsete kontrollide alusel;
- b) iga liikmesriigi õiguse kohaselt julgeolekukontrollide teostamist pädevate asutuste, sadama- või lennujaamaametnike või vedajate poolt sadamates ja lennujaamades, kui selliseid kontrolle teostatakse ka liikmesriigi piires reisivate isikute suhtes;
- c) liikmesriigi võimalust sätestada õigusakte, mis kohustavad omama või kaasas kandma dokumente;
- d) liikmesriigi võimalust sätestada õigusaktiga kolmandate riikide kodanike jaoks konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel sõlmitud Schengeni lepingut kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta nende ühispiiridel (Schengeni konventsioon), artikli 22 sätete järgne kohustus teatada oma viibimisest tema territooriumil.

*Artikkel 24***Liikluse tõkete kõrvaldamine maanteepiiripunktides sisepiiridel**

Liikmesriigid kõrvaldavad kõik sujuvat liiklust takistavad tõkked maanteepiiripunktides sisepiiridel, eelkõige kiiruspiirangud, mis ei ole seatud eranditult liiklusohutuse kaalutlustel.

Samas on liikmesriigid valmis võimaldama kontrollide teostamist, juhul kui sisepiiridel taaskehtestatakse piirikontroll.

*II PEATÜKK***Piirikontrolli ajutine taaskehtestamine sisepiiridel***Artikkel 25***Sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise üldraamistik**

1. Kui sisepiirikontrollita alal tekib tõsine oht liikmesriigi avalikule korrale või sisejulgeolekule, võib kõnealune liikmesriik erandlikult taaskehtestada piirikontrolli kõikidel või konkreetsel sisepiirilõikudel piiratud ajavahemikul kuni 30 päevaks, või tõsise ohu eeldatava kestuse ajaks, kui kõnealune oht püsib kauem kui 30 päeva. Piirikontrolli ajutise taaskehtestamise ulatus ja kestus sisepiiridel ei või olla suurem ega pikem, kui on rangelt tõsisele ohule reageerimiseks.

2. Piirikontroll taaskehtestatakse sisepiiridel ainult viimase abinõuna ja kooskõlas artiklitega 27, 28 ja 29. Kui vastavalt artiklitele 27, 28 või 29 kaalutakse seda, kas teha otsus sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise kohta, võetakse igal juhul arvesse vastavalt artiklites 26 ja 30 osutatud kriteeriumeid.

3. Kui tõsine oht asjaomase liikmesriigi avalikule korrale või sisejulgeolekule püsib käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud ajavahemikust kauem, võib kõnealune liikmesriik artiklis 26 osutatud kriteeriumeid arvesse võttes ning kooskõlas artikliga 27 jätkata oma sisepiiride kontrollimist samadel alustel, kui on osutatud käesoleva artikli lõikes 1, ning, võttes arvesse võimalikke uusi tegureid, pikendada seda kuni 30-päevaste ajavahemike kaupa.

4. Sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise koguperiood, sealhulgas käesoleva artikli lõikes 3 sätestatud pikendamised, ei kesta kauem kui kuus kuud. Artiklis 29 osutatud erandjuhtudel võib kõnealust ajavahemikku kokku pikendada vastavalt kõnealuse artikli lõikele 1 kuni maksimaalselt kahe aastani.

Artikkel 26

Sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise kriteeriumid

Kui liikmesriik otsustab taaskehtestada ajutiselt viimase abinõuna piirikontrolli ühel või mitmel sisepiiril või mõnel selle lõigul või otsustab taaskehtestamist pikendada vastavalt artiklile 25 või artikli 28 lõikele 1, hindab liikmesriik seda, mil määral on kõnealuse meetmega võimalik vähendada ohtu avalikule korrale või sisejulgeolekule, ning seda, kas kõnealuse meetme kohaldamine on asjaomase ohuga proportsionaalne. Hinnangu koostamisel võtab liikmesriik eelkõige arvesse järgmist:

- a) oma avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardava ohu, sealhulgas terroriaktidest või -ähvardustest tuleneva ohu ning organiseeritud kuritegevusega seotud ohu tõenäoline mõju;
- b) sellise meetme tõenäoline mõju isikute vabale liikumisele sisepiirikontrollita alal.

Artikkel 27

Artikli 25 alusel sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise menetlus

1. Kui liikmesriik kavatseb artikli 25 alusel taaskehtestada piirikontrolli sisepiiridel, teavitab ta sellest teisi liikmesriike ja komisjoni hiljemalt neli nädalat enne piirikontrolli kavandatavat taaskehtestamist, või lühema aja jooksul, kui asjaolud, mis on tekitanud vajaduse piirikontrolli taaskehtestamiseks sisepiiridel, saavad teatavaks vähem kui neli nädalat enne piirikontrolli kavandatavat taaskehtestamist. Sellisel juhul esitab liikmesriik järgmise teabe:

- a) piirikontrolli kavandatava taaskehtestamise põhjus, kaasa arvatud kogu üksikasjalik teave selliste sündmuste kohta, mis ohustavad tõsiselt tema avalikku korda või sisejulgeolekut;
- b) piirikontrolli kavandatava taaskehtestamise ulatus koos täpsustusega, missugusel sisepiirilõigul või -lõikudel piirikontroll taaskehtestatakse;
- c) ametlike piiripunktide nimed;
- d) piirikontrolli kavandatava taaskehtestamise kuupäev ja kestus;
- e) asjakohasel juhul meetmed, mida teised liikmesriigid peaksid võtma.

Esimese lõigu kohase teate võivad ühiselt esitada ka kaks või enam liikmesriiki.

Vajaduse korral võib komisjon nõuda asjaomaselt liikmesriigilt (asjaomastelt liikmesriikidelt) täiendavat teavet.

2. Lõikes 1 osutatud teave edastatakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule samal ajal, kui kõnealuse lõike kohaselt teavitatakse sellest teisi liikmesriike ja komisjoni.

3. Lõike 1 kohase teate esitamisel võib liikmesriik vajaduse korral ja siseriiklike õigusaktide kohaselt teha otsuse salastada osa teabest.

Selline salastatus ei takista teabe avaldamist komisjoni poolt Euroopa Parlamendile. Käesoleva artikli alusel Euroopa Parlamendile edastatud teabe ja dokumentide edasisaatmise ja käitlemise puhul tuleb järgida Euroopa Parlamendi ja komisjoni vahel kohaldatavaid salastatud teabe edastamise ja käitlemise eeskirju.

4. Pärast liikmesriigi teadet lõike 1 kohaselt ja pidades silmas lõikes 5 sätestatud konsultatsioone, võib komisjon või iga muu liikmesriik esitada oma arvamuse, ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artikli 72 kohaldamist.

Kui komisjon teates sisalduva teabe või mis tahes muu talle laekunud täiendava teabe alusel kahtleb, kas kavandatud piirikontrolli taaskehtestamine sisepiiridel on vajalik või proportsionaalne, või kui ta peab asjakohaseks pidada konsultatsioone teate mõne aspekti suhtes, esitab ta sellekohase arvamuse.

5. Eesmärgiga korraldada asjakohasel juhul liikmesriikidevahelist vastastikust koostööd ning kontrollida piirikontrolli taaskehtestamise ning avalikule korrale või sisejulgeolekule ohtu põhjustanud sündmustega seotud meetmete proportsionaalsust, korraldavad sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestada kavatsev liikmesriik, muud liikmesriigid, eelkõige need, keda selline meede otseselt puudutab, ja komisjon konsultatsioone, sealhulgas asjakohasel juhul ühiseid kohtumisi, et arutleda lõikes 1 osutatud teabe ning komisjoni või liikmesriigi lõike 4 kohase arvamuse üle.

6. Lõikes 5 osutatud konsultatsioonid toimuvad vähemalt kümme päeva enne piirikontrolli taaskehtestamise kavandavat kuupäeva.

Artikkel 28

Erimenetlus kiireloomulisi meetmeid nõudvate juhtumite puhul

1. Kui liikmesriigi avaliku korra või sisejulgeolekuga seotud kaalutlused nõuavad kiireloomuliste meetmete võtmist, võib asjaomane liikmesriik piirikontrolli sisepiiridel erakorraliselt ja viivitamata taaskehtestada piiratud ajavahemikul kuni kümneks päevaks.

2. Kui liikmesriik taaskehtestab sisepiiridel piirikontrolli, teavitab ta sellest samaaegselt teisi liikmesriike ja komisjoni ning esitab artikli 27 lõikes 1 osutatud teabe ja käesolevas artiklis sätestatud menetluse kasutamist õigustavad põhjused. Komisjon võib kohe pärast teate saamist konsulteerida teiste liikmesriikidega.

3. Kui tõsine oht avalikule korrale või sisejulgeolekule püsib käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud ajavahemikust kauem, võib liikmesriik teha otsuse pikendada piirikontrolli kestust sisepiiridel 20-päevaste ajavahemike kaupa. Seejuures võtab asjaomane liikmesriik arvesse artiklis 26 osutatud kriteeriume, sealhulgas ajakohastatud hinnangut meetme vajaduse ja proportsionaalsuse kohta, ning arvestab uute võimalike üksikasjadega.

Sellise pikendamise korral kohaldatakse artikli 27 lõikeid 4 ja 5 *mutatis mutandis* ning konsultatsioonid toimuvad viivitamata pärast seda, kui komisjoni ja liikmesriike on pikendamise otsusest teavitatud.

4. Ilma et see piiraks artikli 25 lõike 4 kohaldamist, ei või sisepiiridel taaskehtestatud piirikontroll, arvestades selle esialgset kestust vastavalt käesoleva artikli lõikele 1 ning pikendamist vastavalt käesoleva artikli lõikele 3, kesta kokku rohkem kui kaks kuud.

5. Komisjon teavitab viivitamata Euroopa Parlamenti käesoleva artikli alusel esitatud teadetest.

Artikkel 29

Erimenetlus erandjuhtudel, mis ohustavad sisepiirikontrollita ala üldist toimimist

1. Erandjuhtudel, kui sisepiirikontrollita ala üldise toimimise seavad ohtu artiklis 21 osutatud välispiiriga seotud tõsised ja järjepidevad puudused ning kui need asjaolud kujutavad endast tõsist ohtu avalikule korrale või sisejulgeolekule

sisepiirikontrollita alal või selle osadel, võivad liikmesriigid taaskehtestada piirikontrolli sisepiiridel käesoleva artikli lõike 2 kohaselt mitte kauemaks kui kuueks kuuks. Kui kõnealused erandjuhud püsivad, võib seda ajavahemikku pikendada veel kuni kuue kuu võrra kõige rohkem kolmel korral.

2. Nõukogu võib viimase abinõuna ja sisepiirikontrollita ala ühiste huvide kaitsmise meetmena, kui kõik muud meetmed, eriti need, millele osutatakse artikli 21 lõikes 1, ei ole tuvastatud tõsist ohtu tõhusalt leevendanud, soovitada ühel või mitmel liikmesriigil teha otsus taaskehtestada piirikontrolli kõikidel või konkreetsel sisepiirilõikudel. Nõukogu soovitus põhineb komisjoni ettepanekul. Liikmesriigid võivad paluda komisjonil esitada nõukogule sellise soovitus eettepaneku.

Nõukogu viitab oma soovitusel vähemalt artikli 27 lõike 1 punktides a–e osutatud teabele.

Nõukogu võib soovitada piirikontrolli kestuse pikendamist vastavalt käesolevas artiklis sätestatud tingimustele ja menetlusele.

Enne kui liikmesriik taaskehtestab käesoleva lõike kohaselt piirikontrolli kõikidel või konkreetsel sisepiirilõikudel, teavitab ta sellest teisi liikmesriike, Euroopa Parlamenti ja komisjoni.

3. Kui liikmesriik ei täida lõikes 2 osutatud soovitust, esitab kõnealune liikmesriik viivitamata komisjonile kirjalikult selle põhjused.

Sellisel juhul esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles ta hindab asjaomase liikmesriigi esitatud põhjuseid ja tagajärgi sisepiirikontrollita ala ühiste huvide kaitsmisele.

4. Komisjon võib viivitamata kohaldatavate rakendusaktidega vastavalt artikli 38 lõikes 3 osutatud menetlusele võtta vastu vajalikud soovitusel nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel, kui asjaolud, mis nõuavad sisepiiridel piirikontrolli kestuse pikendamist kooskõlas lõikega 2, saavad teatavaks vähem kui kümme päeva enne eelneva taaskehtestatud sisepiirikontrolli kohaldamise ajavahemiku lõppu. Komisjon esitab nõukogule käesoleva artikli lõike 2 kohaselt soovitusel eettepaneku 14 päeva jooksul pärast sellise soovitusel vastuvõtmist.

5. Käesolev artikkel ei takista liikmesriikidel võtmast artiklite 25, 27 ja 28 kohaselt meetmeid, kui esineb tõsine oht avalikule korrale või sisejulgeolekule.

Artikkel 30

Sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise kriteeriumid erandjuhtudel, mis ohustavad sisepiirikontrollita ala üldist toimimist

1. Kui nõukogu soovitab artikli 29 lõike 2 kohaselt viimase abinõuna taaskehtestada ajutiselt piirikontrolli ühel või mitmel sisepiiril või mõnel selle lõigul, hindab ta seda, mil määral on kõnealuse meetmega võimalik vähendada sisepiirikontrollita alal ohtu avalikule korrale või sisejulgeolekule, ning seda, kas kõnealuse meetme kohaldamine on asjaomase ohuga proportsionaalne. Hinnangu aluseks on asjaomase liikmesriigi (asjaomaste liikmesriikide) ja komisjoni esitatud üksikasjalik teave ning mis tahes muu asjakohane teave, kaasa arvatud käesoleva artikli lõike 2 kohaselt kogutud teave. Hinnangu koostamisel võetakse arvesse eelkõige järgmist:

a) tehnilise või rahalise abi meetmed, mida saaks kasutada või mida on kasutatud liikmesriigi või liidu või mõlema tasandil, kaasa arvatud selliste liidu asutuste, ametite ja agentuuride nagu agentuuri, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 439/2010 ⁽¹⁾ asutatud Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti või otsusega 2009/371/JSK asutatud Euroopa Politseiameti (Europol) pakutav abi, ning see, mil määral on kõnealuste meetmetega võimalik vähendada ohtu avalikule korrale või sisejulgeolekule sisepiirikontrollita alal;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta määrus (EL) nr 439/2010, millega luuakse Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet (ELT L 132, 29.5.2010, lk 11).

b) määruse (EL) nr 1053/2013 kohaselt läbi viidud hindamise kontekstis tuvastatud välispiiridega seotud tõsiste puuduste praegune mõju ning nende tõenäoline mõju tulevikus ning mil määral sellised tõsised puudused kujutavad endast tõsist ohtu avalikule korrale või sisejulgeolekule sisepiirikontrollita alal;

c) sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise tõenäoline mõju isikute vabale liikumisele sisepiirikontrollita alal.

2. Enne nõukogu soovitusete ettepaneku vastuvõtmist kooskõlas artikli 29 lõikega 2 võib komisjon teha järgmist:

a) nõuda liikmesriikidelt, agentuurilt, Europolilt või teistelt liidu asutustelt või ametitelt täiendavat teavet;

b) teha kohapealseid kontrollkäike, milles osalevad liikmesriikide, agentuuri, Europoli või mis tahes muu asjaomase liidu asutuse või ameti eksperdid, et koguda või kontrollida kõnealuse soovitusete tegemiseks vajalikku teavet.

Artikkel 31

Euroopa Parlamendi ja nõukogu teavitamine

Komisjon ja asjaomane liikmesriik (asjaomased liikmesriigid) teavitavad Euroopa Parlamenti ja nõukogu viivitamata mis tahes põhjustest, mis võivad kaasa tuua artiklite 21 ja 25–30 kohaldamise.

Artikkel 32

Sätteid, mida kohaldatakse, kui sisepiiridel taaskehtestatakse piirikontroll

Kui piirikontroll sisepiiridel taaskehtestatakse, kohaldatakse II jaotise asjakohaseid sätteid *mutatis mutandis*.

Artikkel 33

Aruanne piirikontrolli taaskehtestamise kohta sisepiiridel

Sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestanud liikmesriik esitab hiljemalt neli nädalat pärast sisepiiridel piirikontrolli kaotamist Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile aruande piirikontrolli taaskehtestamise kohta sisepiiridel, milles pööratakse eelkõige tähelepanu järgmisele: esialgne hindamine ning artiklites 26, 28 ja 30 osutatud kriteeriumide järgimine, kontrollide teostamine, naaberliikmesriikidega tehtav praktiline koostöö, kaasnev mõju isikute vabale liikumisele, sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise tõhusus, sealhulgas piirikontrolli taaskehtestamise proportsionaalsuse järelehindamine.

Komisjon võib esitada arvamuse ühel või mitmel sisepiiril või selle lõikudel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise järelehindamise kohta.

Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule vähemalt kord aastas aruande sisepiirikontrollita ala toimimise kohta. Aruanne sisaldab loetelu kõigist vaadeldaval aastal tehtud sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise otsustest.

Artikkel 34

Üldsuse teavitamine

Komisjon ja asjaomane liikmesriik teavitavad kooskõlastatult üldsust sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise otsusest, märkides eelkõige kõnealuse meetme algus- ja lõppkuupäeva, välja arvatud juhul, kui vastava teabe esitamata jätmiseks on kaalukad julgeolekupõhjused.

Artikkel 35

Konfidentsiaalsus

Asjaomase liikmesriigi taotlusel käsitlevad teised liikmesriigid, Euroopa Parlament ja komisjon piirikontrolli taaskehtestamise või selle pikendamise kohta esitatud teavet ning artikli 33 alusel koostatud aruannet konfidentsiaalsena.

IV JAOTIS

LÕPPSÄTTED*Artikkel 36***Lisade muutmine**

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 37 vastu delegeeritud õigusakte III, IV ja VIII lisa muutmiseks.

*Artikkel 37***Delegeeritud volituste rakendamine**

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 13 lõikes 5 ja artiklis 36 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 13 lõikes 5 ja artiklis 36 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses kindlaksmääratud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samaaegselt teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
5. Artikli 13 lõikega 5 ja artikli 36 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

*Artikkel 38***Komiteemenetlus**

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5. Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.
3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8 koostoimes selle artikliga 5.

*Artikkel 39***Edastamine**

1. Liikmesriigid edastavad komisjonile:
 - a) elamislubade loetelu, kusjuures tehakse vahet artikli 2 punkti 16 alapunktides a ja b kirjeldatud elamislubade vahel, ning loetelule lisatav artikli 2 punkti 16 alapunktis b kirjeldatud elamisloa näidis. Direktiivi 2004/38/EÜ alusel väljastatud elamislubade puhul osutatakse konkreetselt, et tegemist on seda liiki elamisloaga, ja selliste elamislubade puhul, mis ei ole väljastatud vastavalt määruses (EÜ) nr 1030/2002 sätestatud ühtsele vormile, tuleb esitada nende näidised;
 - b) oma piiripunktide loetelu;

- c) siseriiklike asutuste poolt igal aastal kinnitatavad välispiiri ületamisel nõutavad summad;
- d) piirikontrolli eest vastutavate siseriiklike teenistuste loetelu;
- e) välisministeeriumide poolt väljastatud kaartide näidised;
- f) artikli 5 lõike 2 punktis a osutatud erandid välispiiri ületamisel;
- g) artikli 11 lõikes 3 osutatud statistika.

2. Komisjon teeb lõike 1 kohaselt edastatud teabe liikmesriikidele ja üldsusele kättesaadavaks *Euroopa Liidu Teataja* C-seerias avaldamise teel ning muude asjakohaste vahenditega.

Artikkel 40

Kohalik piiriliiklus

Käesolev määrus ei piira kohalikku piiriliiklust käsitlevate liidu eeskirjade ja kehtivate kahepoolsete kokkulepete kohaldamist.

Artikkel 41

Ceuta ja Melilla

Käesoleva määruse sätteid ei avalda mõju Ceuta ja Melilla linnade suhtes kohaldatavatele erieeskirjadele, mis on määratletud Hispaania Kuningriigi 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingu rakendamise konventsiooniga ühinemise lepingu lõppaktis esitatud Hispaania Kuningriigi deklaratsioonis Ceuta ja Melilla linnade kohta ⁽¹⁾.

Artikkel 42

Teabe edastamine liikmesriikide poolt

Liikmesriigid esitavad komisjonile teabe siseriiklikest sätetest, mis on seotud artikli 23 punktidega c ja d, karistustest, millele on osutatud artikli 5 lõikes 3, ja kahepoolsetest kokkulepetest, mille sõlmimine on käesoleva määrusega lubatud. Nende sätete järgnevatest muudatustest teatatakse viie tööpäeva jooksul.

Liikmesriikide poolt esitatud teave avaldatakse *Euroopa Liidu Teataja* C-seerias.

Artikkel 43

Hindamismehhanism

1. Aluslepingute kohaselt ja ilma et see piiraks nendes sisalduvate rikkumismenetlust käsitlevate sätete kohaldamist, hinnatakse hindamismehhanismi abil seda, kuidas iga liikmesriik käesolevat määrust rakendab.

2. Hindamismehhanismi käsitlevad eeskirjad on täpsustatud määruses (EL) nr 1053/2013. Vastavalt kõnealusele hindamismehhanismile viivad liikmesriigid ja komisjon ühiselt läbi regulaarseid, objektiivseid ja erapooletuid hindamisi käesoleva määruse nõuetekohase kohaldamise kontrollimiseks ning komisjon koordineerib neid hindamisi tihedas koostöös liikmesriikidega. Kõnealuse mehhanismi kohaselt hindab komisjoni esindajatest ja liikmesriikide määratud ekspertidest koosnev väike rühm iga liikmesriiki vähemalt iga viie aasta järel.

Hindamine võib toimuda välis- või sisepiiridel läbiviidava etteteatatud või etteteatamata kohapealse kontrollkäigu teel.

Kõnealuse hindamismehhanismi kohaselt vastutab komisjon mitmeaastaste ja iga-aastaste hindamisprogrammide ning hindamisaruannete vastuvõtmise eest.

3. Võimalike puuduste korral võidakse asjaomasele liikmesriigile esitada soovitusel parandusmeetmete võtmiseks.

⁽¹⁾ EÜT L 239, 22.9.2000, lk 73.

Kui hindamisaruandes, mille komisjon on vastu võtnud määruse (EL) nr 1053/2013 artikli 14 kohaselt, on esile toodud tõsised puudused välispiiride kontrollimisel, kohaldatakse käesoleva määruse artikleid 21 ja 29.

4. Euroopa Parlamenti ja nõukogu teavitatakse hindamise kõikides etappides ja neile edastatakse kõik asjakohased dokumendid vastavalt salastatud dokumente käsitlevatele eeskirjadele.

5. Euroopa Parlamenti teavitatakse viivitamata ja täielikult igast ettepanekust muuta määruses (EL) nr 1053/2013 sätestatud eeskirju või need asendada.

Artikkel 44

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (EÜ) nr 562/2006 tunnistatakse kehtetuks.

Viiteid kehtetuks tunnistatud määrusele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ja neid loetakse vastavalt X lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 45

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnenädal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides kooskõlas aluslepingutega.

Strasbourg, 9. märts 2016

Euroopa Parlamendi nimel
president
M. SCHULZ

Nõukogu nimel
eesistuja
J. A. HENNIS-PLASSCHAERT

I LISA

Sisenemistingimuste täitmist tõendavad dokumendid

Artikli 6 lõikes 3 osutatud dokumentaalsed tõendid võivad olla järgmised:

a) ärireisi puhul:

- i) ettevõtte või asutuse kutse osalemiseks kaubandus-, tööstus- või tööalastel nõupidamistel, konverentsidel või üritustel;
- ii) muud dokumendid, mis tõestavad äri- või tööalaste suhete olemasolu;
- iii) messidel ja kongressidel osalemisel nende piletid;

b) õppimise või muu väljaõppega seotud reisi puhul:

- i) tõend õppeasutuse nimekirja kandmise kohta kutseõppe- või teoreetilistel kursustel osalemiseks põhi- või täienduskoolituse raames;
- ii) üliõpilaspiletid või tunnistused kursuste kohta, millel osaletakse;

c) turismireisi või isiklikel põhjustel tehtava reisi puhul:

- i) tõendavad dokumendid majutuse kohta:
 - vastuvõtja juures peatudes vastuvõtja küllakutse;
 - tõendav dokument majutust pakkuvalt ettevõttelt või kavandatavat majutust käsitlev muu asjakohane dokument;
- ii) tõendavad dokumendid reisiplaani kohta:
 - organiseeritud reisi broneeringu kinnitus või kavandatavaid reisiplaanide käsitlev muu asjakohane dokument;
- iii) tõendavad dokumendid tagasipöördumise kohta:
 - tagasisõidupilet või edasi-tagasi pilet;

d) poliitika-, teadus-, kultuuri- ja spordialaste või religioossete üritustega seoses või muudel põhjustel tehtava reisi puhul:

küllakutsed, ürituste piletid, tõendid nimekirja kandmise kohta või programmid, milles on märgitud võimalusel vastuvõtjaorganisatsiooni nimi ja viibimise kestus, või muu külastuse eesmärki käsitlev asjakohane dokument.

*II LISA***Teabe registreerimine**

Kõigis piiripunktides registreeritakse kogu teave teenuse kohta ja mis tahes muu eriti oluline teave käsitsi või elektrooniliselt. Registreeritava teabe hulka kuulub eelkõige järgmine:

- a) kohalikul tasandil piiril kontrollide eest vastutavate piirivalveametnike ja teiste igasse meeskonda kuuluvate ametnike nimed;
 - b) vastavalt artiklile 9 kohaldatav isikukontrolli leevendamine;
 - c) passe ja viisasid asendavate dokumentide väljastamine piiril;
 - d) kinnipeetud isikud ja kaebused (kuriteod ja haldusrikkumised);
 - e) isikud, kellel on keelatud siseneda vastavalt artiklile 14 (sisenemiskeelu põhjused ja kodakondsus);
 - f) sisenemis- ja väljumistemplete turvakoodid, piirivalveametniku isik, kelle nimele antud tempel on mis tahes ajal või vahetuses kinnitatud, samuti kaotatud ja varastatud templetega seotud teave;
 - g) kontrollitavate isikute kaebused;
 - h) muud eriti tähtsad politsei- või kohtulikud meetmed;
 - i) erijuhtumid.
-

III LISA

Piiripunktides ridasid tähistavate viitade näidised

A-OSA

⁽¹⁾

⁽¹⁾ Norra ja Islandi puhul logo ei nõuta.

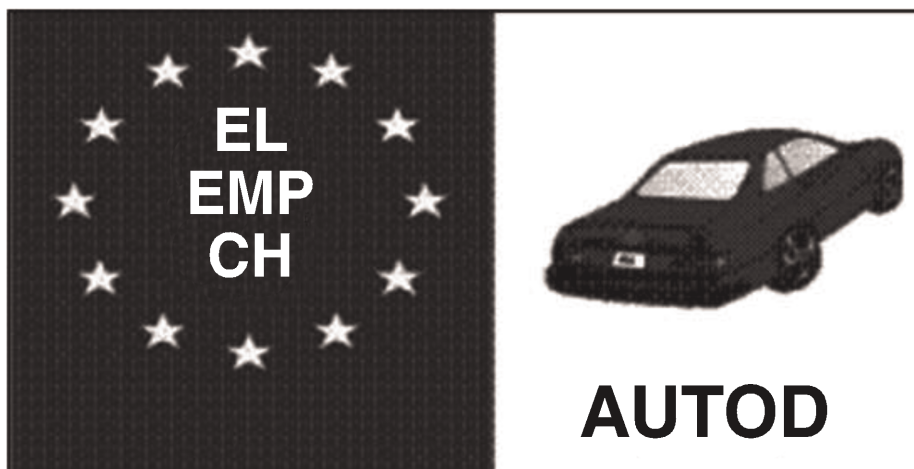
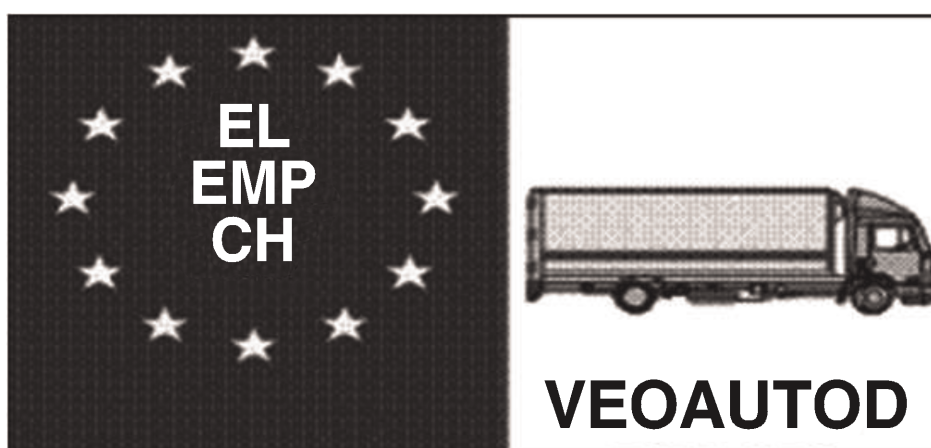
B1-OSA: „viisa ei ole nõutud“;

**VIISA
EI OLE NÕUTUD**

B2-OSA: „kõik reisidokumendid“.

**KÕIK
REISIDOKUMENDID**

C-OSA

⁽¹⁾⁽¹⁾⁽¹⁾

⁽¹⁾ Norra ja Islandi puhul logo ei nõuta.

**VIISA
EI OLE NÕUTUD**

SÕIDUAUTOD

**VIISA
EI OLE NÕUTUD**

BUSSID

**VIISA
EI OLE NÕUTUD**

VEOAUTOD

**KÕIK
REISI-
DOKUMENDID**

AUTOD

**KÕIK
REISI-
DOKUMENDID**

BUSSID

**KÕIK
REISI-
DOKUMENDID**

VEOAUTOD

IV LISA

Templite loomine

1. Kolmandate riikide kodanike reisidokumentidesse lüüakse sisenemisel ja väljumisel korrapäraselt templeid vastavalt artiklile 11. Nende templite tehnilised nõuded on sätestatud Schengeni täitevkomitee otsuses SCH/COM-EX (94) 16 rev ja SCH/Gem-Handb (93) 15 (KONFIDENTSIAALNE).
2. Templite turvakoodi vahetatakse korrapärase ajavahemike järel, mis ei ole pikemad kui üks kuu.
3. Nende kolmandate riikide kodanike sisenemisel ja väljumisel, kelle suhtes on kehtestatud viisanõue, kantakse templijäljend üldjuhul viisaga lehekülje vastasleheküljele.

Kui seda lehekülge pole võimalik kasutada, lüüakse tempel järgmisele leheküljele. Templit ei lööda masinloetavale alale.

4. Liikmesriigid määravad siseriiklikud kontaktisikud, kes vastutavad teabevahetuse eest seoses piiripunktides kasutatavate sisenemisel ja väljumisel loodavate templite turvakoodidega, ja teatavad sellest teistele liikmesriikidele, nõukogu peasekretariaadile ja komisjonile. Nendel kontaktisikutel on viivitamatu juurdepääs asjaomase liikmesriigi välispiiridel kasutatava sisenemisel ja väljumisel loodava ühise templiga seotud teabele ning eelkõige järgmisele teabele:

- a) asjaomast templit kasutav piiripunkt;
- b) vastavat templit mis tahes ajahetkel kasutava piirivalveametniku isik;
- c) asjaomase templi turvakood mis tahes ajahetkel.

Kõik sisenemisel ja väljumisel loodavate ühiste templitega seotud järelepärimised tuleb teha eespool nimetatud siseriiklike kontaktisikute kaudu.

Samuti edastavad siseriiklikud kontaktisikud viivitamatult teistele kontaktisikutele, nõukogu peasekretariaadile ja komisjonile teabe vahetunud kontaktisikute ning kadunud ja varastatud templite kohta.

V LISA

A-OSA

Sisenemisest keeldumise kord

1. Sisenemisest keeldudes pädev piirivalveametnik:

- a) täidab B-osas esitatud sisenemiskeelu standardvormi. Asjaomane kolmanda riigi kodanik allkirjastab vormi ja talle antakse allkirjastatud vormi koopia. Juhul kui kolmanda riigi kodanik keeldub allkirja andmast, teeb piirivalveametnik märke sellise keeldumise kohta vormi jaos „kommentaari“;
- b) lööb passi sisenemistempli, mis on kehtetuks tunnistatud sellele kustumatu musta tindiga peale tõmmatud ristiga, ning kirjutab selle kõrvale lehe paremale servale samuti kustumatu tindiga tähe(d), mis vastab/vastavad sisenemisest keeldumise põhjustele, mille loetelu on esitatud eespool nimetatud sisenemiskeelu standardvormil;
- c) vastavalt vajadusele kas tühistab viisa või tunnistab selle kehtetuks vastavalt määruse (EÜ) nr 810/2009 artiklis 34 sätestatud tingimustele;
- d) registreerib iga kehtestatud sisenemiskeelu registrisse või nimekirja, märkides ära asjaomase kolmanda riigi kodaniku isikuandmed ja kodakondsuse, viited dokumendile, mis lubas kolmanda riigi kodanikul piiri ületada, ning sisenemisest keeldumise põhjuse ja kuupäeva.

2. Kui kolmanda riigi kodaniku, kelle riiki sisenemisest keeldutakse, on toonud piirile vedaja, peab kohalik vastutav asutus:

- a) andma vedajale korralduse võtta kolmanda riigi kodanik oma hoole alla ja transportida ta viivitamata kolmandasse riiki, kust ta saabus, või kolmandasse riiki, mis väljastas talle piiriületamist lubava dokumendi, või mis tahes kolmandasse riiki, kus on tagatud tema riiki lubamine, kooskõlas Schengeni konventsiooni artikliga 26 ja nõukogu direktiiviga 2001/51/EÜ ⁽¹⁾;
- b) võtma kuni edasitoimetamiseni siseriikliku õiguse alusel ja kohalikke olusid arvesse võttes asjakohased meetmed, et takistada kolmanda riigi kodanikul, kelle sisenemisest keelduti, ebaseaduslikult riiki siseneda.

3. Kui on alust nii kolmanda riigi kodaniku sisenemisest keeldumiseks kui ka ta vahistamiseks, peab piirivalveametnik ühendust võtma vastutava asutusega, et otsustada, milliseid meetmeid siseriikliku õiguse alusel võtta.

⁽¹⁾ Nõukogu 28. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/51/EÜ, millega täiendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 26 sätteid (EÜT L 187, 10.7.2001, lk 45).

B-OSA

Standardvorm sisenemisest keeldumise korral piiril

Riigi nimi _____ Riigi logo (vastava ameti nimi) _____ _____	
(1)	
PIIRIL VÄLJASTATUD SISENEMISKEELD _____ (kuupäev) _____ (kellaaeg) _____ piiripunktis Meie, allakirjutanute _____ ees on: Perekonnanimi _____ Eesnimi _____ Sünnikuupäev _____ Sünnikoht _____ Sugu _____ Kodakondsus _____ Elukohariik _____ Isikut tõendava dokumendi liik _____ number _____ Väljaantud _____ (koht) _____ (kuupäev) Viisa number _____ liik _____ välja andnud _____ kehtiv alates _____ kuni _____ Väljastatud _____ päevaks järgmistel alustel: _____ kes tuleb _____, kasutades selleks _____ (näidata ära kasutatud transpordivahend, nt lennu number), kellele käesolevaga teatatakse, et vastavalt (viidata kehtivatele siseriiklikele õigusele), keeldutakse teda järgmistel põhjustel riiki lubamast: ☐ (A) puudub kehtiv reisidokument / kehtivad reisidokumendid ☐ (B) reisidokument on võltsitud ☐ (C) puudub viisa või elamisluba ☐ (D) viisa või elamisluba on vale / järele tehtud / võltsitud ☐ (E) puuduvad asjakohased dokumendid, mis õigustaksid reisi eesmärgi ja tingimusi. Järgnevat dokumenti või järgnevaid dokumente ei esitatud: _____ ☐ (F) on 180-päevase perioodi jooksul juba viibinud Euroopa Liidu territooriumil 90 päeva. ☐ (G) puuduvad piisavad elatusvahendid, arvestades riigis viibimise kestust ja olemust, või päritoluriiki naasmiseks või transiidiks vajalikud vahendid ☐ (H) asjaomasele isikule on kehtestatud sisenemiskeeld ☐ SISis ☐ siseriiklikus registris ☐ (I) peetakse ohtlikuks ühe või mitme Euroopa Liidu liikmesriigi avalikule korrale, sisejulgeolekule, rahvatervisele või rahvus- vahelistele suhetele (iga riik peab viitama sellist sisenemise keelamist käsitlevatele siseriiklikele õigusaktidele). Selgitused Asjaomane isik võib sisenemise keelamise otsuse siseriikliku õiguse alusel edasi kaevata. Asjaomane isik saab käesoleva doku- mendi koopia (iga riik peab viitama edasikaebamise õigust käsitlevatele siseriiklikele õigusaktidele ja edasikaebamise korrale).	
Asjaomane isik	Vastutav ametnik (kontrollid)

(1) Norra ja Islandi puhul logo ei nõuta.

VI LISA

Erinevat liiki piiride ja liikmesriikide välispiiride ületamisel kasutatavate erinevat liiki transpordivahenditega seotud erieeskirjad**1. Maismaapiir****1.1. Maanteeliikluse kontroll**

1.1.1. Selleks et tagada isikute tõhus kontroll ning samaaegselt kindlustada maanteeliikluse turvalisus ja sujuv kulgemine, tuleb liikumist piiripunktides sobival viisil reguleerida. Vajaduse korral võivad liikmesriigid sõlmida liikluse ümbersuunamiseks või tõkestamiseks kahepoolseid kokkuleppeid. Nad teavitavad sellest artikli 42 kohaselt komisjoni.

1.1.2. Maismaapiiril võivad liikmesriigid kooskõlas artikliga 10 seada teatavates piiripunktides sisse kanalid või eraldi read, kui nad seda asjakohaseks peavad ja kui asjaolud seda võimaldavad.

Liikmesriikide pädevad asutused võivad erakorralistel asjaoludel eraldi kanalitest või ridadest igal ajal loobuda, kui liiklus- ja infrastruktuuritingimused seda nõuavad.

Liikmesriigid võivad välispiiri ületamise kohas eraldi kanalite ja ridade sisseadmisel naaberriikidega koostööd teha.

1.1.3. Üldjuhul võivad sõidukites reisivad isikud kontrollimise ajaks oma sõidukisse jääda. Isikutelt võib siiski nõuda sõidukitest väljumist, kui asjaolud seda nõuavad. Kui kohalikud olud seda võimaldavad, viiakse põhjalik kontroll läbi selleks ettenähtud alal. Töötajate turvalisuse huvides teostavad kontrolli võimaluse korral kaks piirivalveametnikku.

1.1.4. Ühised piiripunktid

1.1.4.1. Liikmesriigid võivad kolmandate naaberriikidega sõlmida või jõus hoida kahepoolseid kokkuleppeid, mille alusel seatakse sisse ühised piiripunktid, kus liikmesriigi piirivalveametnikud ja kolmanda riigi piirivalveametnikud teostavad sisenemis- ja väljumiskontrolli üksteise järel kooskõlas oma siseriikliku õigusega kokkuleppe teise poole territooriumil. Ühine piiripunkt võidakse sisse seada kas liikmesriigi territooriumil või kolmanda riigi territooriumil.

1.1.4.2. Liikmesriigi territooriumil asuvad ühised piiripunktid: kahepoolsed kokkulepped, millega asutatakse liikmesriigi territooriumil asuvad ühised piiripunktid, sisaldavad kolmanda riigi piirivalveametnikele antavat luba täita oma ülesandeid liikmesriigi territooriumil, järgides järgmised põhimõtteid:

a) rahvusvaheline kaitse: liikmesriigi territooriumil rahvusvahelist kaitset taotlevale kolmanda riigi kodanikule võimaldatakse juurdepääs asjaomase liikmesriigi menetlustele vastavalt liidu varjupaigalaastele õigusaktidele;

b) isiku vahistamine või vara konfiskeerimine: kui kolmanda riigi piirivalveametnikud saavad isiku kinnipidamist või kaitse alla võtmist või vara arestimist õigustavat teavet, edastavad nad selle liikmesriigi ametiasutustele, kes tagavad asjaomase isiku kodakondsusest sõltumata asjakohaste meetmete võtmise kooskõlas siseriikliku, liidu ja rahvusvahelise õigusega;

c) liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavad isikud, kes sisenevad liidu territooriumile: kolmanda riigi piirivalveametnikud ei takista liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavaid isikuid liidu territooriumile sisenemast. Kui kolmandal riigil on põhjust keelata konkreetsel isikul kõnealuse kolmanda riigi territooriumilt väljuda, teatavad riigi piirivalveametnikud sellest liikmesriigi ametiasutustele, kes tagavad asjakohaste meetmete võtmise kooskõlas siseriikliku, liidu ja rahvusvahelise õigusega.

1.1.4.3. Kolmanda riigi territooriumil asuvad ühised piiripunktid: kahepoolsed kokkulepped, millega asutatakse kolmanda riigi territooriumil asuvad ühised piiripunktid, sisaldavad liikmesriigi piirivalveametnikele antavat luba täita oma ülesandeid kolmanda riigi territooriumil. Käesoleva määruse kohaldamisel käsitatakse kõiki liikmesriikide piirivalveametnike poolt kolmanda riigi territooriumil asuvas ühises piiripunktis teostatud kontrollid asjaomase liikmesriigi territooriumil läbiviidud kontrollidena. Liikmesriikide piirivalveametnikud täidavad oma ülesandeid kooskõlas käesoleva määrusega ja järgides järgmised põhimõtteid:

- a) rahvusvaheline kaitse: kui kolmanda riigi kodanik, kes on läbinud kolmanda riigi piirivalveametnike teostatud väljumiskontrolli, taotleb kolmanda riigi territooriumil viibivatelt liikmesriigi piirivalveametnikelt rahvusvahelist kaitset, võimaldatakse talle juurdepääs asjaomase liikmesriigi menetlustele vastavalt liidu varjupaigalastele õigusaktidele. Kolmanda riigi ametiasutused lepivad asjaomase isiku üleviimisega liikmesriigi territooriumile;
- b) isiku vahistamine või vara konfiskeerimine: kui liikmesriigi piirivalveametnikud saavad isiku kinnipidamist või kaitse alla võtmist või vara arestimist õigustavat teavet, tegutsevad nad kooskõlas siseriikliku, liidu ja rahvusvahelise õigusega. Kolmanda riigi ametiasutused nõustuvad asjaomase isiku või eseme üleviimisega liikmesriigi territooriumile;
- c) juurdepääs IT-süsteemidele: liikmesriikide piirivalveametnikel on võimalus isikuandmeid töötlevate infosüsteemide kasutamiseks kooskõlas artikliga 8. Liikmesriikidel võimaldatakse liidu õigusaktidega nõutavate tehniliste ja organisatsiooniliste turvameetmete kehtestamist, et kaitsta isikuandmeid juhusliku või ebaseadusliku hävitamise või juhusliku kaotsimineku, muutmise, volitamata avalikustamise või juurdepääsu, sealhulgas kolmandate riikide ametiasutuste juurdepääsu eest.

1.1.4.4. Enne kolmanda naaberriiigiga ühiseid piiripunkte käsitleva kahepoolse kokkuleppe sõlmimist või sõlmitud kokkuleppe muutmist konsulteerivad asjaomased liikmesriigid komisjoniga, et kontrollida kokkuleppe kooskõla liidu õigusega. Juba olemas olevatest kahepoolsetest kokkulepetest tuleb komisjonile teada anda hiljemalt 20. jaanuariks 2014.

Kui komisjon leiab, et kokkulepe ei ole liidu õigusega kooskõlas, teavitab ta sellest asjaomast liikmesriiki. Liikmesriik võtab kõik vajalikud meetmed, et muuta kokkulepet mõistliku aja jooksul selliselt, et tuvastatud vastuolud saaksid kõrvaldatud.

1.2. Raudteeliikluse kontroll

1.2.1. Kontrollitakse nii reisijaid rongides kui ka välispiire ületavate rongide personali, kaasa arvatud personali kaubarongidel või tühjad rongidel. Liikmesriigid võivad sõlmida kahe- või mitmepoolsed kokkulepped, millega määratakse kindlaks selliste kontrollimiste teostamine kooskõlas punktis 1.1.4 sätestatud põhimõtetega. Kontrollimisi teostatakse ühel järgmistest viisidest:

- esimeses peatuses pärast liikmesriigi territooriumile saabumist või viimases peatuses enne liikmesriigi territooriumilt lahkumist;
- rongis kolmanda riigi territooriumilt lahkumise viimase peatuse ja liikmesriiki sisenemise esimese peatuse vahelisel või vastupidisel transiidil;
- viimases peatuses enne kolmanda riigi territooriumilt lahkumist või esimeses peatuses pärast kolmanda riigi territooriumile saabumist.

1.2.2. Lisaks võivad liikmesriigid, kelle territooriumi selliste kolmandatest riikidest pärit rongide marsruut läbib, otsustada reisi kiirrongide liikluse hõlbustamise eesmärgil ja ühisel kokkuleppel asjaomaste kolmandate riikidega, et nad teostavad punktis 1.1.4 sätestatud põhimõtteid järgides isikute riiki sisenemise kontrolli kolmandatest riikidest pärit rongidel ühel järgmistest viisidest:

- kolmandas riigis asuvates jaamades, kus reisijad rongile lähevad;
- jaamades liikmesriikide territooriumil, kus reisijad lahkuvad rongilt;
- rongis kolmanda riigi territooriumil asuvate jaamade ja liikmesriikide territooriumil asuvate jaamade vahelisel transiidil, eeldusel et reisijad viibivad rongis.

1.2.3. Kolmandatest riikidest saabuva kiirrongide puhul, mis teevad liikmesriikide territooriumil mitmeid peatusi, ning kui raudteevedusid teostav vedaja võtab edasise reisi jooksul reisijaid peale ainult liikmesriikide territooriumil järelejäanud teekonnal reisimiseks, toimub selliste reisijate sisenemise kontroll rongis või sihtjaamas, välja arvatud juhul, kui kontroll teostatakse vastavalt punktile 1.2.1 või punkti 1.2.2 esimesele taandele.

Reisijaid, kes soovivad rongile minna ainult liikmesriikide territooriumil järelejäanud teekonnal reisimiseks, tuleb enne rongi väljumist selgelt teavitada, et reisi jooksul või sihtjaama jõudmisel teostatakse nende suhtes riiki sisenemise kontroll.

- 1.2.4. Vastassuunas reisisid teostatakse rongil viibivate reisijate suhtes riigist lahkumise kontroll samasuguse korra alusel.
- 1.2.5. Piirivalveametnik võib anda käsu vagunitel õõnsuste läbivaatamiseks, vajaduse korral rongikontrolöri abil, et tagada, et sinna ei ole peidetud piiril kontrollitavaid isikuid ega esemeid.
- 1.2.6. Kui on põhjust arvata, et isikud, kelle kohta on teatatud, et nad on toime pannud õigusrikkumise või keda selles kahtlustatakse, või riiki ebaseaduslikult siseneda kavatsevad kolmandate riikide kodanikud peidavad end rongis, teatab piirivalveametnik, juhul kui ta ei saa tegutseda vastavalt oma riigi õigusaktidele, sellest liikmesriikidele, kelle territooriumil või territooriumi suunas rong liigub.

2. Õhupiir

2.1. *Kontrollimise kord rahvusvahelistes lennujaamades*

- 2.1.1. Liikmesriikide pädevad asutused tagavad, et lennujaama käitaja võtab vajalikke meetmeid, et füüsiliselt eraldada siselendude reisijate liikumisvoog muude lendude reisijate liikumisvoost. Selleks tuleb kõigis rahvusvahelistes lennujaamades rajada sobilik infrastruktuur.

- 2.1.2. Piiril kontrolli teostamise koht määratakse kindlaks vastavalt järgmisele protseduurile:

- a) kolmandast riigist saabuva lennu reisijaid, kes suunduvad siselennule, kontrollitakse sisenemisel lennujaamas, kuhu kolmandast riigist tulev lennuk saabub. Siselendude reisijate suhtes, kes lähevad kolmandasse riiki suunduva lennuki pardale (transiitreisijad), teostatakse väljumiskontroll lennujaamas, kust viimati nimetatud lend väljub;
- b) kolmandatest riikidest saabuvate või sinna suunduvate lendude korral, millel ei ole transiitreisijaid ning mis teevad liikmesriikide lennujaamades rohkem kui ühe vahemaandumise, ilma et toimuks ümberistumist teisele lennukile:
- i) kolmandatest riikidest saabuvate või sinna suunduvate lendude reisijate suhtes teostatakse juhul, kui liikmesriikide territooriumil ei toimu eelnevalt ega hiljem ümberistumisi, sisenemiskontroll lennujaamas, mille kaudu nad saavad, ja väljumiskontrolli lennujaamas, mille kaudu nad lahkuvad;
- ii) teostatakse kolmandatest riikidest saabuvate või sinna suunduvate lendude reisijate suhtes riiki sisenemise kontroll lennujaamas, mille kaudu nad saavad, ning riigist lahkumise kontroll lennujaamas, mille kaudu nad lahkuvad, juhul kui liikmesriikide territooriumil tehakse rohkem kui üks vahemaandumine, mille käigus lennukil ei toimu ümberistumisi (transiitreisijad), ja tingimusel, et reisijad ei saa liikmesriikide territooriumil toimuva reisetapi jooksul lennuki pardale minna;
- iii) kui reisijad võivad kolmandatest riikidest tulevate lendude puhul, mis teevad liikmesriikide territooriumil rohkem kui ühe vahemaandumise, lennuki pardale minna ainult ülejäänud sellel territooriumil toimuvaks reisetapiks, teostatakse nende suhtes väljumiskontroll lennujaamas, mille kaudu nad lahkuvad, ja sisene-miskontroll lennujaamas, mille kaudu nad saavad.

Selliste reisijate kontroll, kes nende vahemaandumiste ajal juba viibivad lennuki pardal ega ole lennuki pardale läinud liikmesriikide territooriumil, teostatakse vastavalt punktile ii. Selle kategooria lendude suhtes, mille sihtkohaks on mõni kolmas riik, kohaldatakse vastupidist menetlust.

- 2.1.3. Kontrolli piiril ei teostata tavapäraselt lennuki pardal või väljapääsu juures, välja arvatud juhul, kui see on õigustatud sisejulgeoleku ja ebaseadusliku sisserändega seotud riskide hinnangu alusel. Selleks, et tagada artiklites 7–14 kehtestatud eeskirjadele vastav isikute kontrollimine piiripunktidenä määratletud lennujaamades, peavad liikmesriigid tagama, et lennujaama administratsioon võtab vajalikud meetmed, et suunata reisijatevoog kontrolli-miseks eraldatud alale.

Liikmesriigid peavad tagama, et lennujaama käitaja võtab vajalikud meetmed, et vastavate volitusteta isikud ei saaks siseneda eraldatud aladele, nagu näiteks transiitalale, ega sealt lahkuda. Kontrolli ei teostata tavapäraselt transiitalal, välja arvatud juhul, kui see on õigustatud sisejulgeoleku ja ebaseadusliku sisserändega seotud riskide hinnangu alusel; eelkõige võib kontrollile sellel alal teostada isikute suhtes, kellele on väljastatud lennujaama transiidiviisa, et kontrollida, kas neil on nimetatud viisa olemas.

2.1.4. Kui kolmandast riigist tulev lennuk on vääramatu jõu või vahetu ohu tõttu või ametivõimude juhiseid järgides sunnitud maanduma kohas, mis ei ole piiripunkt, tohib ta lendu jätkata üksnes pärast vastava loa saamist piirivalveametnikelt ning tollilt. Sama nõue kehtib ka juhul, kui kolmandast riigist lähtuv lennuk maandub ilma loata. Igal juhul kohaldatakse selliste lennukite reisijate kontrollimise suhtes artikleid 7–14.

2.2. *Kontrollimise kord lennuväljadel*

2.2.1. Tuleb tagada, et isikuid kontrollitakse artiklite 7–14 kohaselt ka lennujaamades, mis ei oma asjakohase siseriikliku õiguse alusel rahvusvahelise lennujaama staatust (lennuväljad), ent mille kaudu on lubatud teostada lende kolmandatesse riikidesse ja nendest saabuval lende vastu võtta.

2.2.2. Erandina punktist 2.1.1 ei ole lennuväljadel vaja võtta asjakohaseid meetmeid siselendude ja rahvusvaheliste lendude reisijate füüsiliseks eraldamiseks, ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 300/2008⁽¹⁾ kohaldamist. Lisaks, kui liiklus ei ole intensiivne, ei pea piirivalveametnikud pidevalt kohapeal viibima, eeldusel et on tagatud, et vajalikud töötajad saab õigel ajal tööpostile paigutada.

2.2.3. Kui piirivalveametnikud ei viibi pidevalt lennuväljal, teatab lennuvälja juhataja õigeaegselt piirivalveametnikele kolmandatest riikidest saabuvate ja sinna suunduvate lennukite saabumisest ja väljumisest.

2.3. *Isikute kontrollimine eralendude korral*

2.3.1. Kolmandatest riikidest saabuvate või sinna suunduvate eralendude korral peab lennuki kapten enne õhku tõusmist edastama sihtliikmesriigi piirivalveametnikele ja, kui see on asjakohane, selle liikmesriigi piiriasutustele, kuhu esimesena sisenetakse, ülddeklaratsiooni, mis muu hulgas sisaldab rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsiooni 2. lisale vastavat lennuplaani ja reisijate isikuandmeid.

2.3.2. Kui kolmandast riigist lähtuva ja mõnesse liikmesriiki suunduva eralennu käigus tehakse peatus teiste liikmesriikide territooriumil, peavad selle liikmesriigi pädevad asutused, kuhu lennuk sisenes, teostama kontrolli piiril ja lõoma punktis 2.3.1 nimetatud ülddeklaratsiooni sisenemistempli.

2.3.3. Kui ei ole selge, kas lend lähtub ainult liikmesriikide territooriumilt või suundub sinna ilma kolmanda riigi territooriumil maandumata, peavad pädevad asutused kontrollima lennukis viibivaid isikuid lennujaamades ja lennuväljadel vastavalt punktidele 2.1 ja 2.2.

2.3.4. Purilennukite, ülikergete lennukite, helikopterite, üksnes lühilendudeks mõeldud väikelennukite ja õhulaevade sisenemise ja väljumise kord on sätestatud siseriikliku õigusega ja võimalike kahepoolsete kokkulepetega.

3. **Merepiir**

3.1. *Mereliikluse kontrollimise üldine kord*

3.1.1. Laevade kontroll toimub saabumise või lahkumise sadamas, laeva vahetus läheduses selleks spetsiaalselt ettenähtud alal või laeva pardal territoriaalvetes, nagu see on määratletud ÜRO mereõiguse konventsioonis. Liikmesriigid võivad sõlmida kokkuleppeid, mille kohaselt võib kontrolli siiski teostada ka piiri ületamisel või laeva saabumisel või lahkumisel kolmanda riigi territooriumil, järgides punktis 1.1.4 sätestatud põhimõtteid.

3.1.2. Kapten, laevaagent või mõni muu kapteni poolt nõuetekohaselt volitatud või asjaomasele avaliku sektori asutusele vastuvõetaval viisil autenditud isik (mõlemal juhul „kapten“) koostab meeskonna ja reisijate nimekirja, mis sisaldab rahvusvahelise mereliikluse hõlbustamise konventsiooni vormides nr 5 (meeskonna nimekiri) ja nr 6 (reisijate nimekiri) nõutavat teavet ning võimaluse korral isikute viisa või elamisloa numbrit. Nimekiri tuleb esitada:

— hiljemalt 24 tundi enne sadamasse saabumist või

— hiljemalt laeva eelmisest sadamast lahkumise ajal, kui sõiduaeg on lühem kui 24 tundi, või

— kui külastatav sadam ei ole teada või kui seda sõidu ajal muudetakse, siis niipea, kui vastav teave on kättesaadav.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2008. aasta määrus (EÜ) nr 300/2008, mis käsitleb tsiviillennundusjulgestuse ühiseeskirju ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2320/2002 (ELT L 97, 9.4.2008, lk 72).

Kapten edastab nimekirja(d) piirivalveametnikele või kui see on siseriikliku õigusega ette nähtud, siis muudele asjaomastele asutustele, kes edastavad nimekirja(d) viivitamata piirivalveametnikele.

- 3.1.3. Piirivalveametnikud või punktis 3.1.2 osutatud asutused saadavad kaptenile kinnituse nimekirja(de) kättesaamise kohta (nimekirjade allkirjastatud koopia või elektrooniline kättesaamise kinnitus), mille kapten peab laeva sadamas viibimise ajal ette näitama, kui seda nõutakse.

- 3.1.4. Kapten teatab pädevale asutusele viivitamata mis tahes muudatustest meeskonna koosseisus või reisijate arvus.

Lisaks sellele teavitab kapten viivitamata ja punktis 3.1.2 sätestatud ajavahemiku jooksul pädevaid asutusi pardal olevatest piletita reisijatest. Piletita reisijate eest vastutab siiski kapten.

Erandina artiklitest 5 ja 8 ei kontrollita piiril süstemaatiliselt laeva pardal olevaid isikuid. Laeva läbiotsimist ja pardal viibivate isikute kontrolli teostavad piirivalveametnikud üksnes õigustatud juhtudel sisejulgeoleku ja ebaseadusliku sissekäimisega seotud riskide hinnangu alusel.

- 3.1.5. Kapten teavitab pädevat asutust laeva lahkumisest õigeaegselt ja vastavalt asjaomases sadamas kehtivatele eeskirjadele.

3.2. *Teatud liiki laevaliikluse kontrollimise erikord*

Merematkelaevad

- 3.2.1. Merematkelaeva kapten edastab pädevale asutusele reisi marsruudi ja programmi niipea, kui need on koostatud, ning hiljemalt punktis 3.1.2 sätestatud tähtpäevaks.

- 3.2.2. Kui merematkelaeva marsruut läbib ainult liikmesriigi territooriumil asuvaid sadamaid, ei teostata erandina artiklitest 5 ja 8 kontrolli piiril ning merematkelaev võib randuda sadamates, mis ei ole piiripunktid.

Vaatamata sellele teostatakse nendel laevadel üksnes õigustatud juhtudel meeskonna ning reisijate kontrolli sisejulgeoleku ja ebaseadusliku sissekäimisega seotud riskide hinnangu alusel.

- 3.2.3. Kui merematkelaeva marsruut läbib nii liikmesriikide territooriumil kui ka kolmandates riikides asuvaid sadamaid, teostatakse kontroll piiril erandina artiklist 8 järgmiselt:

- a) kui merematkelaev tuleb kolmandas riigis asuvast sadamast ja randub esimest korda liikmesriigi territooriumil asuvas sadamas, teostatakse meeskonna ja reisijate suhtes riiki sisenemise kontroll meeskonna ja reisijate nimekirja alusel, nagu on osutatud punktis 3.1.2.

Laevalt lahkuvate reisijate suhtes teostatakse riiki sisenemise kontroll vastavalt artiklile 8, välja arvatud juhul, kui sisejulgeolekuga ja ebaseadusliku sissekäimisega seotud riskide hinnang näitab, et sellist kontrolli ei ole vaja teostada;

- b) kui merematkelaev tuleb kolmandas riigis asuvast sadamast ja randub uuesti liikmesriigi territooriumil asuvas sadamas, teostatakse meeskonna ja reisijate suhtes riiki sisenemise kontroll meeskonna ja reisijate nimekirja alusel, nagu on osutatud punktis 3.1.2, selles ulatuses nagu need nimekirjad on muutunud võrreldes eelmise korraga, kui merematkelaev randus eelmises sadamas liikmesriigi territooriumil.

Laevalt lahkuvate reisijate suhtes teostatakse riiki sisenemise kontroll vastavalt artiklile 8, välja arvatud juhul, kui sisejulgeolekuga ja ebaseadusliku sissekäimisega seotud riskide hinnang näitab, et sellist kontrolli ei ole vaja teostada;

- c) kui merematkelaev saabub liikmesriigis asuvast sadamast ja randub sellises sadamas, teostatakse laevalt lahkuvate reisijate suhtes riiki sisenemise kontroll vastavalt artiklile 8, kui see on vajalik sisejulgeolekuga ja ebaseadusliku sissekäimisega seotud riskide hinnangu alusel;

- d) kui merematkelaev lahkub liikmesriigis asuvast sadamast kolmanda riigi sadamasse, teostatakse meeskonna ja reisijate suhtes riigist lahkumise kontroll meeskonna ja reisijate nimekirjade alusel.

Pardaleminevate reisijate suhtes teostatakse riigist lahkumise kontroll vastavalt artiklile 8, kui see on vajalik sisejulgeolekuga ja ebaseadusliku sissekäiguga seotud riskide hinnangu alusel;

- e) kontrollimist ei teostata, kui merematkelaev lahkub liikmesriigis asuvast sadamast liikmesriigis asuvasse sadamasse.

Vaatamata sellele teostatakse nendel laevadel üksnes õigustatud juhtudel meeskonna ning reisijate kontrolli sisejulgeoleku ja ebaseadusliku sissekäiguga seotud riskide hinnangu alusel.

Laevalõbusõidud

- 3.2.4. Erandina artiklitest 5 ja 8 ei teostata kontrolli piiril liikmesriigis asuvast sadamast saabuva või liikmesriigis asuvasse sadamasse väljuvatel lõbusõidulaevadel viibivate isikute suhtes ning nad võivad siseneda sadamasse, mis ei ole piiripunkt.

Ebaseadusliku sissekäigu riskide hinnangu alusel siiski teostatakse isikute kontroll ja/või lõbusõidulaevade füüsiline läbivaatus, eelkõige juhul, kui kolmanda riigi rannajoon on asjaomase liikmesriigi territooriumi vahetus läheduses.

- 3.2.5. Erandina artiklist 5 võib kolmandast riigist saabuv lõbusõidulaev erandkorras siseneda sadamasse, mis ei ole piiripunkt. Sellistel juhtudel teavitavad pardalolevad isikud sadama ametiasutusi, et saada luba sellesse sadamasse sisenemiseks. Nimetatud sadama ametiasutused võtavad ühendust lähima piiripunktina määratletud sadama ametiasutustega, et teatada laeva saabumisest. Reisijate kohta tehakse avaldus, esitades sadama valdajatele pardal olevate reisijate nimekirja. See nimekiri tehakse hiljemalt saabumisel piirivalveametnikele kättesaadavaks.

Kui kolmandast riigist saabuv lõbusõidulaev on vääramatu jõu tõttu sunnitud silduma sadamas, mis ei ole piiripunkt, peavad sadama ametiasutused samuti võtma ühendust lähima piiripunktina määratletud sadama ametiasutustega, et teatada laeva kohalviibimisest.

- 3.2.6. Nende kontrollide käigus tuleb esitada dokument laeva tehniliste andmete ja pardal olevate isikute nimedega. Selle dokumendi koopia antakse nende sadamate ametivõimudele, millesse sisenetakse ja millest lahkutakse. Niikaua, kuni laev viibib mõne liikmesriigi territoriaalvetes, peab laevadokumentide hulgas olema selle dokumendi koopia.

Rannapiirik

- 3.2.7. Erandina artiklitest 5 ja 8 ei tule korrapäraselt kontrollida selliste rannapiirilaevade meeskondi, mis pöörduvad iga päev või 36 tunni jooksul sadamasse, kus nad on registreeritud, või mõnda teise liikmesriiki territooriumil asuvasse sadamasse ilma randumiseta kolmanda riigi territooriumil asuvas sadamas. Sellest olenemata tuleb teostatavate kontrollide sageduse kindlaksmääramisel arvestada ebaseadusliku sissekäigu riskide hinnanguga, eriti juhul, kui kolmanda riigi rannajoon asub asjaomase liikmesriigi territooriumi vahetus läheduses. Vastavalt kõnealustele riskidele teostatakse isikute kontrolli ja/või laeva füüsilist läbivaatust.

- 3.2.8. Liikmesriikide sadamates registreerimata rannapiirilaevade meeskondi kontrollitakse meremehi käsitlevate sätete kohaselt.

Parvlaevaühendus

- 3.2.9. Kontroll teostatakse parvlaeval viibivate isikute suhtes, kui parvlaevaliin läbib kolmandates riikides asuvaid sadamaid. Kohaldatakse järgmisi eeskirju:

- a) võimaluse korral seavad liikmesriigid sisse eraldi read vastavalt artiklile 10;
- b) transpordivahendita reisijaid (jalakäijaid) kontrollitakse individuaalselt;
- c) sõidukites viibijaid kontrollitakse ilma, et nad sõidukist väljuksid;

- d) bussiga reisivaid isikuid käsitletakse jalakäijatena. Need reisijad peavad kontrolli ajaks bussist väljuma;
- e) raskeveokite juhte ja nendega kaasas olevaid isikuid kontrollitakse ilma, et nad sõidukist väljuksid. Põhimõtteliselt korraldatakse selline kontroll teistest reisijate kontrollist eraldi;
- f) kontrolli kiire teostamise tagamiseks peab olema piisav arv väravaid;
- g) eelkõige ebaseaduslike sissekäikude avastamiseks teostatakse reisijate kasutatavate transpordivahendite ning vajaduse korral transpordivahendite koormate ja muude kaupade pistelisi läbivaatusi;
- h) parvlaevade meeskonnaliikmeid koheldakse samamoodi kui kaubalaevade meeskonnaliikmeid;
- i) punkti 3.1.2 (kohustus esitada meeskonna ja reisijate nimekirjad) ei kohaldata. Juhul kui esitada tuleb pardal viibivate isikute nimekiri vastavalt nõukogu direktiivile 98/41/EÜ ⁽¹⁾, edastab kapten nimekirja koopia hiljemalt 30 minutit pärast kolmanda riigi sadamast lahkumist selle liikmesriigi pädevale asutusele, kelle territooriumil asuvasse sadamasse laev järgmisena saabub.

3.2.10. Kui kolmandast riigist saabuv parvlaev, mis teeb liikmesriikide territooriumil rohkem kui ühe peatuse, võtab reisijaid pardale ainult ülejäänud sellel territooriumil toimuvaks reisietapiks, tuleb kõnealuste reisijate suhtes kohaldada väljasõidukontrolli selles sadamas, mille kaudu nad lahkuvad, ja sissesõidukontrolli selles sadamas, mille kaudu nad saavad.

Selliste isikute kontroll, kes nende vahepeatuste ajal juba viibivad parvlaeval ega ole pardale läinud liikmesriikide territooriumil, teostatakse selles sadamas, kuhu nad saavad. Kui sihtkohaks on mõni kolmas riik, kohaldatakse vastupidist menetlust.

Liikmesriikidevaheline kaubavedu

3.2.11. Erandina artiklist 8 ei kontrollita piiril liikmesriikide territooriumil asuva kahe või enama sadama vahel toimuvat kaubavedu, mille raames ei külastata liikmesriikide territooriumist väljapoole jäävaid sadamaid ning mis seisneb kaupade transpordis.

Vaatamata sellele teostatakse nendel laevadel üksnes õigustatud juhtudel meeskonna ning reisijate kontrolli sisejulgeoleku ja ebaseadusliku sissekäiguga seotud riskide hinnangu alusel.

4. Laevaliiklus siseveekogudel

- 4.1. „Siseveekogudel toimuv laevaliiklus, millega kaasneb välispiiride ületamine“, hõlmab igat liiki laevade ja ujusõidukite kasutamist ärilistel eesmärkidel või lõbusõiduks jõgedel, kanalitel ja järvedel.
- 4.2. Ärilistel eesmärkidel kasutatavate laevade puhul käsitletakse meeskonnaliikmetena või nendega samaväärsetena kaptenit ja laeval töötavaid isikuid, kes on kantud meeskonna nimekirja, ning nende isikute laeva pardal elavaid pereliikmeid.
- 4.3. Siseveekogudel toimuva laevaliikluse kontrollimise suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* punktide 3.1 kuni 3.2 asjakohaseid sätteid.

⁽¹⁾ Nõukogu 18. juuni 1998. aasta direktiiv 98/41/EÜ ühenduse liikmesriikide sadamatesse või sadamatest liiklevate reisilaevade pardal olevate isikute registreerimise kohta (EÜT L 188, 2.7.1998, lk 35).

VII LISA

Teatavate isikute kategooriate kontrollimise erieeskirjad**1. Riigipead**

Erandina artiklitest 6 ja artiklitest 8–14 ei pea teostama kontrolli piiril riigipeade ja nende delegatsiooni liikmete suhtes, kelle saabumisest ja lahkumisest on piirivalveametnikele ametlikult diplomaatiliste kanalite kaudu ette teatatud.

2. Lennukite piloodid ja muud meeskonnaliikmed

2.1. Erandina artiklist 6 võivad 1944. aasta 7. detsembri tsiviillennunduse konventsiooni 9. lisa sätestatud pilooditunnistuse või meeskonnaliikme tõendi omanikud töökohustuste täitmisel ning kõnealuste dokumentide alusel:

- a) minna lennuki pardale ja sealt lahkuda liikmesriikide territooriumil asuvas lennujaamas, milles tehakse vahemaandumine või mis on sihtkohaks;
- b) siseneda selle omavalitsusüksuse territooriumile, kus asub liikmesriikide territooriumil paiknev lennujaam, milles tehakse vahemaandumine või mis on sihtkohaks;
- c) minna mis tahes transpordivahendit kasutades igasse liikmesriikide territooriumil asuvasse lennujaama, et minna samast lennujaamast väljuvale lennukile.

Muudel juhtudel peavad artikli 6 lõikes 1 sätestatud nõuded olema täidetud.

2.2. Lennukite meeskonnaliikmete kontrollimisel kohaldatakse artikleid 7–14. Võimaluse korral kontrollitakse lennuki meeskondi eelisjärjekorras. Nimelt tuleb neid kontrollida enne reisijaid või spetsiaalselt selleks ettenähtud kohas. Erandina artiklist 8 võib meeskondi, keda piirikontrolli teostamise eest vastutavad töötajad oma töökohustuste täitmise tulemusena tunnevad, kontrollida üksnes pisteliselt.

3. Meremehed

Erandina artiklitest 5 ja 8 võivad liikmesriigid lubada meremeestel, kellele on vastavalt Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonile nr 108 (1958) või nr 185 (2003) (meremeeste isikut tõendavate dokumentide kohta), rahvusvahelise mereliikluse hõlbustamise konventsioonile (FAL konventsioon) ja asjakohastele siseriiklikele õigusaktidele välja antud meremehe isikut tõendav dokument, siseneda piiripunkti läbimata liikmesriikide territooriumile või liikmesriikide territooriumilt oma laevale naastes väljuda, minnes maale viibimiseks selle sadama territooriumil, kus nende laev randub, või sellega piirnevates haldusüksustes viibimiseks, tingimusel et nad on kantud oma laeva meeskonna nimekirja, mis on eelnevalt esitatud pädevatele asutustele kontrollimiseks.

Sisejulgeoleku ja ebaseadusliku sisserändega seotud riskide hinnangu alusel teostavad piirivalveametnikud meremeeste suhtes siiski enne nende maaleminekut piirikontrolli vastavalt artiklile 8.

4. Diplomaatiliste, ameti- või teenistuspasside omanikud ja rahvusvaheliste organisatsioonide liikmed

4.1. Sellesse kategooriasse kuuluvate isikute eriprivileege ja -immunitete arvestades võib isikutele, kellele liikmesriikide poolt tunnustatud kolmandad riigid või nende valitsused on väljastanud diplomaatilise, ameti- või teenistuspassi, samuti punktis 4.4 loetletud rahvusvaheliste organisatsioonide väljastatud dokumente omavatele isikutele, kes reisivad tööülesandeid täites, anda teiste reisijate ees eesõiguse piiripunkti läbimisel, isegi juhul, kui nende suhtes kehtib viisanõue.

Erandina artikli 6 lõike 1 punktist c ei nõuta nimetatud dokumente omavatel isikutel piisavate elatusvahendite olemasolu tõendamist.

- 4.2. Kui välispiirile saabuv isik tugineb privileegidele, immunitetidele ja eranditele, võib kontrolli eest vastutav piirivalveametnik nõuda, et ta esitaks oma staatuse tõendamiseks asjakohased dokumendid, eelkõige akrediteeriva riigi väljastatud tõendid või diplomaatilise passi või muud tõendusmaterjalid. Kahtluse korral võib piirivalveametnik kiireloomulise küsimuse puhul pöörduda otse välisministeeriumi poole.
- 4.3. Diplomaatiliste lähetuste ja konsulaaresinduste akrediteeritud liikmed ning nende pereliikmed võivad siseneda liikmesriikide territooriumile, esitades artikli 20 lõikes 2 osutatud kaardi ja piiriületamist võimaldava dokumendi. Lisaks sellele, erandina artiklist 14, ei tohi piirivalveametnikud ühelgi juhul keelata diplomaatiliste, ameti- või teenistuspasside omanikke liikmesriikide territooriumile sisenemast ilma asjakohaste siseriiklike asutustega esmalt nõu pidamata. See kehtib isegi juhul, kui asjaomase isiku suhtes on SISis kehtestatud sisenemiskeeld.
- 4.4. Punktis 4.1 täpsustatud eesmärgil rahvusvaheliste organisatsioonide poolt väljastatud dokumendid on eelkõige järgmised:
- Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni reisiluba *laissez-passer*, mis on väljastatud ÜRO ja selle allorganisatsioonide töötajatele ÜRO Peaassamblee poolt 21. novembril 1947. aastal New Yorgis vastu võetud spetsialiseeritud asutuste privileegide ja immunitetide konventsiooni alusel;
 - Euroopa Liidu (EL) reisiluba (*laissez-passer*);
 - Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) reisiluba (*laissez-passer*);
 - Euroopa Nõukogu peasekretäri väljastatud legitiimsustõend;
 - Põhja-Atlandi Lepingu osalisriikide vahel sõlmitud lepingu III artikli lõike 2 alusel väljastatud dokumendid nende staatuse kohta relvajõududes (sõjaväelase ID-kaart koos lähetuskorraldusega, komandeerimistunnistuse või individuaalse või grupiviisilise teenistuskorraldusega) ning samuti rahupartnerlusprogrammi raames väljastatud dokumendid.

5. Piirialade töötajad

- 5.1. Piirialade töötajate kontrollimise menetlused on reguleeritud piirikontrolli üldeeskirjadega, eriti artiklitega 8 ja 14.
- 5.2. Erandina artiklist 8 teostatakse piirialade töötajate suhtes, kes on piirivalveametnikele nende sagedase piiriületuse tõttu hästi tuttavad, ja kelle kohta ei ole esialgse kontrolli alusel kantud hoiatust SISi või siseriiklikusse andmebaasi, üksnes pistelisi kontrollid, et tagada, et nad omavad kehtivat dokumenti, mis lubab neil piiri ületada, ning täidavad vajalikke riiki sisenemise tingimusi. Aeg-ajalt kontrollitakse selliseid isikuid põhjalikult, tehes seda ette hoiatamata ja ebaregulaarsete ajavahemike järel.
- 5.3. Punkti 5.2 sätteid võib laiendada teist liiki regulaarselt piiri ületavate isikute suhtes.

6. Alaealised

- 6.1. Piirivalveametnikud pööravad erilist tähelepanu alaealistele, kes reisivad kas saatjaga või saatjata. Välispiiri ületavaid alaealisi tuleb sisenemisel ja väljumisel kontrollida samamoodi kui täiskasvanuidki, nagu on sätestatud käesolevas määruses.
- 6.2. Saatjaga liikuvate alaealiste puhul kontrollib piirivalveametnik ka seda, et alaealisi saatev isik on nende vanemlik hooldaja, eriti juhul, kui alaealistega on kaasas vaid üks täiskasvanu ning kui on tõsine alus arvata, et alaealised on lahutatud nende seadusjärgsest vanemlikust hooldajast / seadusjärgsetest vanemlikest hooldajatest ebaseaduslikult. Viimasel juhul teostab piirivalveametnik edasist uurimist, et tuvastada võimalikud lahknevused või vasturääkivused esitatud andmetes.

- 6.3. Juhul kui alaealised reisivad saatjata, peavad piirivalveametnikud reisidokumentide ja täiendavate dokumentide põhjaliku kontrollimisega tagama, et alaealised ei lahku territooriumilt oma vanemliku hooldaja / vanemlike hool-dajate tahte vastaselt.
- 6.4. Liikmesriigid määravad kindlaks siseriiklikud kontaktpunktid, mille kaudu on võimalik alaealiste küsimuses konsul-teerida, ja teavitavad kontaktpunktide komisjoni. Komisjon teeb kõnealuseid kontaktpunkte sisaldava loetelu liikmesriikidele kättesaadavaks.
- 6.5. Juhul kui piirivalveametnikel tekib kahtlusi seoses punktides 6.1, 6.2 ja 6.3 kirjeldatud mis tahes asjaoludega, kasutavad nad alaealiste küsimuses konsulteerimiseks mõeldud siseriiklike kontaktpunktide loetelu.

7. **Päästeteenistuse töötajad, politseiametnikud, tuletõrjemeeskonna liikmed ja piirivalveametnikud**

Hädaolukorras tegutsevate päästeteenistuse töötajate, politseiametnike ja tuletõrjemeeskonna liikmete ning samuti oma ametiülesannete täitmisel piiri ületavate piirivalveametnike riiki sisenemise ja sealt väljumise kord sätestatakse siseriiklikus õiguses. Liikmesriigid võivad sõlmida kolmandate riikidega kahepoolsed kokkulepped nende kategoo-riate isikute riiki sisenemise ja sealt väljumise kohta. Nimetatud kordade ja kahepoolsete kokkulepete puhul võidakse teha erandeid artiklitest 5, 6 ja 8.

8. **Avamerel töötajad**

Erandina artiklitest 5 ja 8 ei kontrollita süstemaatiliselt avamerel töötajaid, kes pöörduvad meritsi või õhutsi regulaarselt tagasi liikmesriikide territooriumile, ilma et nad teeksid peatuse kolmanda riigi territooriumil.

Sellest olenemata tuleb teostatavate kontrollide sageduse kindlaksmääramisel arvestada ebaseadusliku sissetände riski, eriti juhul, kui avamere rajatise vahetus läheduses asub kolmanda riigi rannajoon.

VIII LISA

Riigi nimi	
Riigi logo (ameti nimi)	

(1)	
LÜHIAJALISE VIIBIMISE KESTUST KÄSITLEVATE NÕUETE TÄITMISE TÕENDITE HEAKSKIITMINE JUHTUDEL, KUI REISIDOKUMENDIS EI OLE SISSE- JA VÄLJASÕIDUTEMPLIT	
(Kuupäev) _____, (kellaaeg) _____, (koht) _____	
Allakirjutanud asutus _____ on küsitlenud järgmist isikut:	
Perekonnanimi _____	Eesnimi _____
Sünnikuupäev _____	Sünnikoht _____ Sugu _____
Kodakondsus _____	Elukohariik _____
Reisidokument _____	nr _____
Välja antud _____	(koht) _____ (kuupäev) _____
Viisa nr _____	(vajadusel) välja antud (asutus) _____
_____ päevaks järgmistel põhjustel: _____	
Võttes arvesse isiku poolt esitatud tõendeid viibimise kestuse kohta liikmesriikide territooriumil, loetakse isik sisenenuks liikmesriigi territooriumile või liikmesriigi territooriumilt väljunuks _____ (riik) _____ (kuupäev)	
_____ (koht) _____ (piiripunkt)	
Allakirjutanud asutuse kontaktandmed:	
Tel _____	
Faks _____	
E-post _____	
Asjaomasele isikule antakse käesoleva dokumendi koopia.	
Asjaomane isik	Vastutav ametnik + tempel

(1) Norra ja Islandi puhul logo ei nõuta.

IX LISA

Kehtetuks tunnistatud määrus koos hilisemate muudatustega

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 562/2006
(ELT L 105, 13.4.2006, lk 1)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 296/2008
(ELT L 97, 9.4.2008, lk 60)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 81/2009
(ELT L 35, 4.2.2009, lk 56)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 810/2009
(ELT L 243, 15.9.2009, lk 1)

Ainult artikkel 55

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 265/2010
(ELT L 85, 31.3.2010, lk 1)

Ainult artikkel 2

2011. aasta ühinemisakti V lisa punkt 9

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 610/2013
(ELT L 182, 29.6.2013, lk 1)

Ainult artikkel 1

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1051/2013
(ELT L 295, 6.11.2013, lk 1)

X LISA

Vastavustabel

Määrus (EÜ) nr 562/2006	Käesolev määrus
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikli 2 sissejuhatav lause	Artikli 2 sissejuhatav lause
Artikli 2 punktid 1 kuni 8	Artikli 2 punktid 1 kuni 8
Artikli 2 punkt 8a	Artikli 2 punkt 9
Artikli 2 punkt 9	Artikli 2 punkt 10
Artikli 2 punkt 10	Artikli 2 punkt 11
Artikli 2 punkt 11	Artikli 2 punkt 12
Artikli 2 punkt 12	Artikli 2 punkt 13
Artikli 2 punkt 13	Artikli 2 punkt 14
Artikli 2 punkt 14	Artikli 2 punkt 15
Artikli 2 punkt 15	Artikli 2 punkt 16
Artikli 2 punkt 16	Artikli 2 punkt 17
Artikli 2 punkt 17	Artikli 2 punkt 18
Artikli 2 punkt 18	Artikli 2 punkt 19
Artikli 2 punkt 18a	Artikli 2 punkt 20
Artikli 2 punkt 19	Artikli 2 punkt 21
Artikkel 3	Artikkel 3
Artikkel 3a	Artikkel 4
Artikkel 4	Artikkel 5
Artikli 5 lõige 1	Artikli 6 lõige 1
Artikli 5 lõige 1a	Artikli 6 lõige 2
Artikli 5 lõige 2	Artikli 6 lõige 3
Artikli 5 lõige 3	Artikli 6 lõige 4
Artikli 5 lõige 4	Artikli 6 lõige 5
Artikkel 6	Artikkel 7
Artikli 7 lõiked 1 ja 2	Artikli 8 lõiked 1 ja 2
Artikli 7 lõike 3 punkt a	Artikli 8 lõike 3 punkt a

Määrus (EÜ) nr 562/2006	Käesolev määrus
Artikli 7 lõike 3 punkt aa	Artikli 8 lõike 3 punkt b
Artikli 7 lõike 3 punkt ab	Artikli 8 lõike 3 punkt c
Artikli 7 lõike 3 punkt ac	Artikli 8 lõike 3 punkt d
Artikli 7 lõike 3 punkt ad	Artikli 8 lõike 3 punkt e
Artikli 7 lõike 3 punkt ae	Artikli 8 lõike 3 punkt f
Artikli 7 lõike 3 punkt b	Artikli 8 lõike 3 punkt g
Artikli 7 lõike 3 punkt c	Artikli 8 lõike 3 punkt h
Artikli 7 lõike 3 punkt d	Artikli 8 lõike 3 punkt i
Artikkel 8	Artikkel 9
Artikli 9 lõige 1	Artikli 10 lõige 1
Artikli 9 lõike 2 esimese lõigu punkt a	Artikli 10 lõike 2 esimene ja teine lõik
Artikli 9 lõike 2 esimese lõigu punkt b	Artikli 10 lõike 2 kolmas lõik
Artikli 9 lõike 2 teine lõik	Artikli 10 lõike 2 neljas lõik
Artikli 9 lõike 2 kolmas lõik	Artikli 10 lõike 2 viies lõik
Artikli 9 lõiked 3 ja 4	Artikli 10 lõiked 3 ja 4
Artikli 10 lõiked 1 kuni 5	Artikli 11 lõiked 1 kuni 5
Artikli 10 lõige 6	—
Artikkel 11	Artikkel 12
Artikkel 12	Artikkel 13
Artikkel 13	Artikkel 14
Artikkel 14	Artikkel 15
Artikkel 15	Artikkel 16
Artikkel 16	Artikkel 17
Artikkel 17	Artikkel 18
Artikkel 18	Artikkel 19
Artikkel 19	Artikkel 20
Artikkel 19a (IV peatükk)	—
Artikkel 19a (IVa peatükk)	Artikkel 21

Määrus (EÜ) nr 562/2006	Käesolev määrus
Artikkel 20	Artikkel 22
Artikkel 21	Artikkel 23
Artikkel 22	Artikkel 24
Artikkel 23	Artikkel 25
Artikkel 23a	Artikkel 26
Artikkel 24	Artikkel 27
Artikkel 25	Artikkel 28
Artikkel 26	Artikkel 29
Artikkel 26a	Artikkel 30
Artikkel 27	Artikkel 31
Artikkel 28	Artikkel 32
Artikkel 29	Artikkel 33
Artikkel 30	Artikkel 34
Artikkel 31	Artikkel 35
Artikkel 32	Artikkel 36
Artikkel 33	Artikkel 37
Artikkel 33a	Artikkel 38
Artikkel 34	Artikkel 39
Artikkel 35	Artikkel 40
Artikkel 36	Artikkel 41
Artikkel 37	Artikkel 42
Artikkel 37a	Artikkel 43
Artikkel 38	—
Artikkel 39	Artikkel 44
Artikkel 40	Artikkel 45
I–VIII lisa	I–VIII lisa
—	IX lisa
—	X lisa